

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І
СПОРТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ ОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт
за освітньою програмою «Олімпійський спорт і освіта»

на тему: «Тенденції розвитку сучасного футболу в Україні та Європі»

Здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
групи 2М5 ОС1
Попович Ярослав

Науковий керівник: Драгунов Л.О.
канд.пед., наук

Рецензент:

к.фіз.вих., доцент Шевчук О.М.

Рекомендовано до захисту на засіданні
кафедри (протокол № 6 від 11.12 2023)

Завідувач кафедри: Радченко Л.О.
д.фіз. вих., професор

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ФУТБОЛ ЯК ВИД СПОРТУ У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	5
1.1 Розвиток футболу в світі	5
1.2 Сучасний стан футболу в Україні та Європі	11
1.3 Фінансування та інфраструктура футболу	21
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	27
2.1. Методи дослідження	27
2.2 Аналіз науково-методичної літератури	27
2.2. Метод порівняння та зіставлення	27
2.3. Організаційна та інформаційна база досліджень.....	25
РОЗДІЛ 3 ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТАКТИЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ У СУЧАСНОМУ ФУТБОЛІ.....	29
3.1 Сучасні тактичні зміни у футболі.....	29
3.2 Технічні особливості гри.....	32
3.3 Підготовка гравців у футболі на прикладі футбольних академій.....	36
3.4 Соціокультурні та економічні виклики у футболі	41
Висновки до розділу 3	56
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Актуальність дослідження. Футбол, як один із найпопулярніших видів спорту, є не тільки схваленим розважальним засобом, але і важливою галуззю соціальної, економічної та культурної діяльності в сучасному світі. Україна і Європа мають багатий спортивний спадок у футболі, і розвиток цієї гри в цих регіонах впливає на багато аспектів суспільства. Актуальність даного дослідження полягає у тому, щоб з'ясувати шляхи тенденцій розвитку футболу в Україні та Європі, враховуючи соціокультурні, економічні та техніко-тактичні особливості гри.

Метою даної магістерської роботи є визначення стану та тенденцій сучасного розвитку футболу в Україні та Європі з урахуванням різних особливостей гри. Мета включає в себе детальне вивчення тактичних, технічних, соціокультурних та економічних аспектів футболу.

Завдання до мети:

1. Провести аналіз теорії і практики розвитку футболу в Україні та Європі.
2. Вивчити сучасні тактичні та технічні особливості гри та їх вплив на результативність.
3. Дослідити соціокультурні впливи футболу та його роль у сучасному суспільстві.
4. Оцінити економічний і сучасного вимір футболу.
5. Прогнозувати майбутнє розвитку футболу в Україні та Європі на основі аналізу отриманих результатів.

Для досягнення мети дослідження будуть використані **наступні методи:** аналіз науково-методичної літератури, статистичний аналіз, анкетування гравців та тренерів, спостереження за футбольними матчами, інтерв'ю з експертами тощо.

Предмет дослідження: Розвиток складових сучасного футболу в Україні та Європі.

Об'єкт дослідження: Тенденції, які визначають розвиток футболу як виду спорту, включаючи його технічні, тактичні, соціокультурні та економічні аспекти в Україні та Європі.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному підході до аналізу розвитку футболу в Україні та Європі з одночасним урахуванням техніко-тактичних, соціокультурних та економічних чинників. Вперше запропоновано систематизований аналіз тенденцій розвитку гри з позицій сучасних викликів і змін у спортивному середовищі. Особливу увагу приділено порівняльному аналізу української та європейської моделей функціонування футбольної системи, що дає змогу виявити спільні риси та відмінності, а також визначити ефективні практики для адаптації в українських реаліях.

Результати дослідження можуть бути використані:

- у практиці підготовки футболістів і тренерських кадрів;
- для вдосконалення стратегій розвитку національних і клубних футбольних організацій;
- у формуванні державної політики в галузі спорту;
- як аналітичний матеріал для спортивних менеджерів, аналітиків та дослідників;
- у навчальному процесі в закладах вищої освіти зі спортивним профілем.

Структура та обсяг роботи. Робота представлена на 64 сторінках друкованого тексту, складається зі вступу, трьох розділів та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ФУТБОЛ ЯК ВИД СПОРТУ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

1.1 Розвиток футболу в світі

Футбол має довгу історію. Дана гра у її нинішньому вигляді виникла у Англії у середині XIX століття. Але альтернативні версії гри існували набагато раніше і є частиною футбольної історії. Перші відомі приклади командної гри з м'ячем, зробленим із каменю, відбулися у давніх мезоамериканських культурах понад 3000 років тому. У ацтеків вона називалася «чаталі», хоча різні варіанти гри були поширені у великих регіонах. У деяких ритуальних випадках м'яч символізував сонце, а капітан команди, що програла, приносився в жертву богам.

Перша відома гра з м'ячем, в якій також використовувалися удари ногами, відбулася в Китаї III і II століттях до нашої ери під назвою сїґу (куджу). У Куджу грали круглим м'ячем (зшитим зі шкіри з хутром або пір'ям усередині). Модифікована форма цієї гри пізніше поширилася в Японії і називалася кемарі, що практикувалася в церемоніальних формах [31].

Можливо, навіть старшим за куджу був Marn Gook (Марн Гук), в який грали австралійські аборигени і, за словами білих емігрантів, у 1800-х роках, гра з м'ячем, в основному включала удари ногами. Куля була зроблена з листя або коріння, укладеного в оболонку. Правила здебільшого невідомі, але, як і в інших ранніх версіях гри, головною особливістю, схоже, було утримання м'яча в повітрі. Інший різновид ігор з м'ячем був відомий ще в Стародавній Греції. М'яч був зроблений з клаптиків шкіри, наповнених волоссям (перші документи про кулі, наповнені повітрям, відносяться до VII століття). Однак ігри з м'ячем мали низький статус та не були включені до Всегрецьких ігор. У Стародавньому Римі ігри з м'ячами не входили у розваги на великих аренах (амфітеатрах), а відбувалися у військових частинах на ім'я Гарпастум. Саме

римська культура привела футбол на Британський острів (Британника). Однак невідомо, якою мірою на британців вплинув цей різновид і якою мірою вони розробили свої власні варіанти [38].

Найвідоміша історія свідчить, що гра була розроблена в Англії у XXII столітті. У цьому столітті на луках та дорогах Англії грали в ігри, що нагадують футбол. Крім ударів ногами, у грі використовувалися і удари по м'ячу кулаком. Ця рання форма футболу була набагато грубішою та жорстокішою, ніж сучасний стиль гри [38].

Важливою особливістю попередників футболу було те, що в іграх брала участь велика кількість людей і вони проходили на великих площах у містах. Буйство цих ігор могло завдати шкоди місту, інколи ж і призвести до смерті учасників. Це було однією з причин заяв проти гри, яка зрештою була заборонена на кілька століть. Але ігри, схожі на футбол, повернуться на вулиці Лондона у XVII столітті. У 1835 році це знову було заборонено, але на цьому етапі гра була поширена у державних школах.

Проте знадобилося багато часу, перш ніж особливості сьогоденного футболу було реалізовано практично. Довгий час не було чіткої різниці між футболом та регбі. Також було багато варіацій щодо розміру м'яча, кількості гравців та тривалості матчу [31].

Спроба створити правильні правила гри було здійснено на зборах у Кембриджі в 1848 році, але остаточного вирішення всіх питань досягнуто не було. Ще одна важлива подія в історії футболу відбулася 1863 року в Лондоні, коли в Англії було створено першу Футбольну асоціацію. Вирішили, що переносити м'яч руками не можна. Результатом зустрічі також стала стандартизація розміру та ваги м'яча.

Однак гра продовжувала розвиватися ще довгий час, і правила, як і раніше, зберігали велику гнучкість. По-перше, кількість гравців на полі може змінюватись. Не використовувалася й уніформа, яка б вирізняла зовнішній вигляд команд. Ще одну важливу відмінність на цьому етапі можна помітити

між англійськими та шотландськими командами. У той час як англійські команди вважали за краще бігти вперед з м'ячем, як у регбі, шотландці вважали за краще передавати м'яч між своїми гравцями. Саме шотландський підхід незабаром став переважним [38].

Варто підкреслити, що на початку цей вид спорту був розвагою для англійського робітничого класу. Безпрецедентна кількість глядачів до 30 000 спостерігала за великими матчами кінця XIX століття. Незабаром гра поширилася за рахунок британських народів, які подорожували іншими частинами світу. Особливо в Південній Америці та Індії інтерес до футболу суттєво зріс.

Перші футбольні клуби. Футбольні клуби існують із XV століття, але неорганізовано та без офіційного статусу. Тому важко вирішити, який футбольний клуб був першим. Деякі історики припускають, що це був футбольний клуб, заснований 1824 року в Единбурзі. Перші клуби часто створювалися колишніми школярами, і перший такий клуб був заснований у Шеффілді у 1855 році. Найстарішим серед професійних футбольних клубів є англійський клуб «Нотс Каунті», заснований у 1862 році і існуючий досі [31].

Важливим кроком для появи команд стала індустріалізація, яка призвела до того, що великі групи людей зустрічалися в таких місцях, як фабрики, паби та церкви. Футбольні команди були створені у великих містах, і нові залізниці могли доставити їх до інших міст.

Спочатку у футболі домінували команди державних шкіл, але пізніше команди, які складаються з робітників, почали складати більшість. Ще одна зміна послідовно відбувалася, коли деякі клуби стали готовими платити найкращим гравцям за те, щоб вони приєдналися до їхньої команди. Це стане початком тривалого перехідного періоду, протягом якого гра розвинеться до професійного рівня [31].

Мотивацією платити гравцям було не лише бажання виграти більше за матч. У 1880-х роках інтерес до гри досяг такого рівня, що на матчі

продавалися квитки. І, нарешті, в 1885 професійний футбол був легалізований, а через три роки була створена Футбольна ліга. Протягом першого сезону до ліги приєдналися 12 клубів, але незабаром цікавилися їй інші клуби, і, як наслідок, змагання розширилося на більшу кількість дивізіонів.

Довгий час британські команди домінуватимуть. Через кілька десятиліть клуби із Праги, Будапешта та Сієни стануть головними претендентами на британське домінування. Як і в багатьох інших випадках в історії, жінки довгий час були виключені з участі в іграх. Лише наприкінці 19 століття жінки почали грати у футбол. Перша офіційна жіноча гра відбулася в Інвернесі у 1888 році [38].

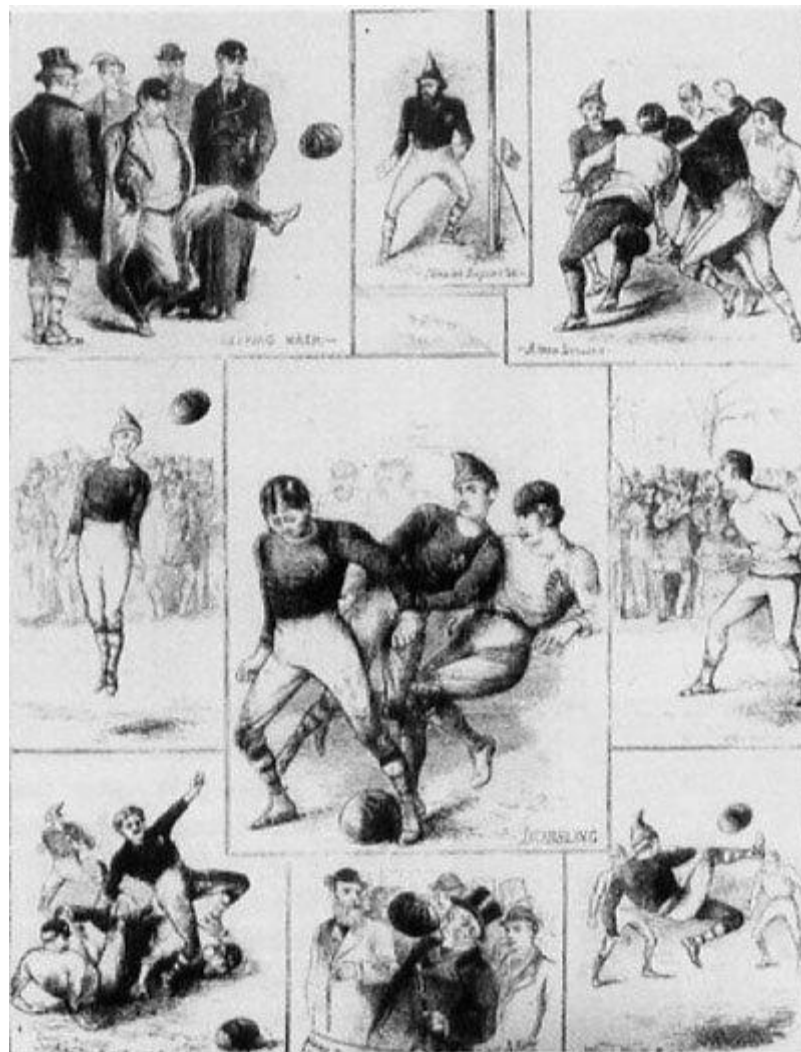

Рис. 1.1 Гра в футбол у ХІХ ст. між командами «Гамільтон-Кресент»

[31]

Перші змагання. Кубок виклику Футбольної асоціації (Кубок Англії) став першим важливим змаганням, його було проведено в 1871 році. Наступного року вперше було зіграно матч між двома національними збірними. Матч, у якому брали участь Англія та Шотландія, закінчився з рахунком 0:0, за ним спостерігали 4000 осіб на стадіоні «Гамільтон-Кресент» (на рисунку 1.1 показані ілюстрації до цієї події). Через дванадцять років, у 1883 році, відбувся перший міжнародний турнір, у якому взяли участь чотири національні збірні: Англії, Ірландії, Шотландії та Уельсу.

Футбол довгий час був британським явищем, але поступово поширився на інші європейські країни. Перша гра, яка відбулася за межами Європи, відбулася в Аргентині у 1867 році, але в ній брали участь іноземні британські робітники, а не громадяни Аргентини.

Міжнародна федерація футбольних асоціацій (ФІФА) була заснована у 1904 році, і установчий акт був підписаний представниками Франції, Бельгії, Данії, Нідерландів, Іспанії, Швеції та Швейцарії. Англія та інші британські країни не приєдналися до ФІФА із самого початку, вони винайшли гру і не бачили сенсу підкорятися асоціації. Проте вони приєдналися до них наступного року, але не брали участі у чемпіонаті світу до 1950 року [38].

Внутрішні ліги проводилися у багатьох країнах. Першою була, як згадувалося, Англійська футбольна ліга, заснована 1888 року. Згодом ліги розширилися за рахунок більшої кількості підрозділів, які ґрунтувалися на результатах команд.

У 1908 році футбол вперше був включений до офіційних видів спорту Олімпійських ігор. Доки в 1930 році не був проведений перший чемпіонат світу з футболу, футбольний турнір Олімпійських ігор вважався найпрестижнішим на національному рівні. Жіночий футбол не було додано до 1996 року.

Також варто підкреслити, що як і в багатьох інших видах спорту, довгий час переважали білі чоловіки. У футболі чорношкірі гравці почали з'являтися

відносно рано, і, порівняно, наприклад, з тенісом, футбол традиційно відомий як вид спорту, в якому беруть участь як чорношкірі, так і білі гравці. У Британії Ендрю Вотсон відомий як перший чорношкірий гравець, і він грав у шотландському клубі «Квінс Парк» у 1880-х роках [31].

Гра пристрасті. Вже наприкінці 19 століття в Англії було збудовано Гудісон-парк для проведення футбольних матчів. У 1894 фінал Кубка Англії між «Ноттс-Каунті» і «Болтон-Вондерерс» відвідало 37 000 чоловік. Віхою у розвитку футбольних стадіонів є будівництво стадіону Маракана. У 1950 році значний стадіон у Ріо-де-Жанейро був готовий прийняти майже 200 000 людей. Жоден інший вид спорту не бачив стадіонів такої місткості для проведення ігор [38].

На аренах існували дві різні традиції фан-культури: англійська та американська. Британські фанати перейняли традицію співу, репертуар був натхненний, зокрема, пабними та робітничими піснями. З іншого боку, південноамериканці перейняли карнавальний стиль, який включав петарди та феєрверки, а також сучасний феномен бенгальських вогнів. Пізніше фанати в інших країнах перейняли суміш цих традицій.

Великі сучасні змагання. Жодна інша спортивна подія, окрім літніх Олімпійських ігор, сьогодні не може зрівнятися з чемпіонатом світу з футболу. Перший чемпіонат світу з футболу відбувся 1930 року в Уругваї і відтоді проводиться раз на чотири роки (за двома винятками, пов'язаними з Другою світовою війною). У 1991 році перший чемпіонат світу серед жінок був проведений у Китаї і відтоді проводиться кожні чотири роки. На сучасному етапі найбільшим глобальним турніром для клубів є Ліга чемпіонів (з 1992 року), колишній Кубок європейських чемпіонів (1955–1991) [38].

Глобалізація найбільшого спорту у світі. Наприкінці XIX століття існувало лише кілька національних футбольних команд. В Англії та Шотландії з'явилися перші діючі команди, які грали одна проти одної у 1870-х роках. На сучасному етапі 211 національних асоціацій входять до Міжнародної

федерації футбольних асоціацій (ФІФА), світового керівного органу цього виду спорту. Ще одним доказом глобалізації можна вважати збільшення числа країн, що беруть участь у відбіркових матчах чемпіонату світу: з 32 у 1934 році до понад 200 у 2014 році [31].

Регіони світу були розподілені на шість конфедерацій: Африканська конфедерація футболу (CAF), Азіатський футбол, Конфедерація футболу (AFC), Союз європейських футбольних асоціацій (UEFA), Конфедерація футбольних асоціацій Північної, Центральної Америки та Карибського басейну (CONCACAF), Конфедерація футболу Океанії (OFC) та Південноамериканська футбольна конфедерація (CONMEBOL).

В цілому, футбол, безумовно, є глобальним видом спорту і, без жодного порівняння, найбільшим у світі. Досить цікавою є цитата з книги Девіда Голдблатта «М'яч круглий»: *«Він пропонує продемонструвати індивідуальний талант, насолоджуючись непокою та серцем колективних зусиль. Він ставив трагедії та комедії, епопеї та пантоміми, нехитрий мюзик-хол та недоступні експериментальні спектаклі. Він відображає блиск непередбачуваності, невпевненість людського серця та людської майстерності, імпровізацію та випадковість»* [38].

1.2 Сучасний стан футболу в Україні та Європі

Футбол – найпопулярніший вид спорту в Україні. Головним керівним органом українського футболу є Українська асоціація футболу (УАФ), що набула статусу національної 13 грудня 1991 року як ФФУ.

Найбільшими досягненнями українського футболу за роки незалежності є, насамперед, перемога збірної України U-20 на чемпіонаті світу 2019 року серед молодіжних команд, вихід київського «Динамо» до півфіналу Ліги чемпіонів УЄФА у сезоні 1998/99, друге місце збірної U21 на чемпіонаті Європи 2006 серед молодіжних команд, перемога команди U19 на Євро 2009 U19, що проводилось в Донецьку та Маріуполі, участь національної збірної

України у чемпіонаті світу 2006, де українці дійшли до 1/4 фіналу, здобуття разом з Польщею право на проведення Євро-2012, Кубок УЄФА 2009, який завоював донецький «Шахтар», вихід «Дніпра» у фінал Ліги Європи 2015, а також вихід збірної України до 1/4 фіналу на Євро-2020.

У рамках окресленого питання доцільним являється аналіз виступу української збірної на чемпіонаті Європи 2020 року. Чоловіча національна збірна України з футболу, досягла величезних успіхів у 2019 році, коли вийшла на чемпіонат Європи 2020 року. У кваліфікаційному періоді Україна здобула перемогу. «Збірна» виграла шість із восьми матчів і в двох зіграла внічию. Українці завадили своїм суперникам забити у п'яти із цих восьми ігор, а «Збірна» виграла кваліфікаційну групу, випередивши Португалію, яка перемогла на Євро-2016.

Цьогорічний тренер (2021 р.) Андрій Шевченко оживив збірну. Замість того, щоб грати у традиційний оборонний стиль футболу, Шевченко вважав за краще, щоб його підопічні грали з інтенсивним володінням м'ячем. Це дозволило Україні бути небезпечнішою біля воріт.

Ці зміни дозволили Україні увійти до історії на чемпіонаті Європи 2020 року. «Збірна» раніше виступала на Євро 2012 та 2016, але не змогла пройти груповий етап. Проте на Євро-2020 доля України змінилася. «Збірна» здобула перемогу над Північною Македонією, а Україна здобула важливу перемогу у своїй групі. Ці результати означали, що Україна посіла третє місце у своїй групі. Завдяки поразкам Фінляндії та Росії, а також Словаччини та Польщі Україна вийшла у плей-офф турніру, ставши однією з найкращих команд, що посіли третє місце.

«Збірна» вперше виступила до 1/8 фіналу чемпіонату Європи. Після завершення матчу зі Шведами президент України Володимир Зеленський відсвяткував перемогу команди публікацією в Instagram. У своєму посланні Президент України заявив, що збірна виявила справжній характер і силу.

Рис. 1.2 Привітання В. Зеленського на платформі в Instagram

Декілька українських депутатів також відсвяткували перемогу, одягнувши на роботу свої українські футбольні майки. Перемога України над Швецією була більшою, ніж просто футбольним матчем. Результат приніс до України почуття національної гордості.

Загалом Україна перевершила всі очікування на Євро-2020, а успіх «Збірної» допоміг підняти настрій українському народові.

Рис. 1.3 Публікація В. Зеленського на платформі в Instagram

В період перебігу кваліфікаційного відбору та перебігу самого турніру ЗМІ активно публікували інформацію про підготовку та успіхи збірної на чемпіонаті.

Перед початком чемпіонату українців називали «чорною конячкою» турніру, особливо після того, як вони виграли свою групу у відборі чинних на

той час чемпіонів Європи португальців. На сайті BBC News Україна на передодні гри з Англією робилося посилання на те, що англійська преса поблажливо допускає, що українська команда може зрівнятися з Англією лише за іменем головного тренера, а також за позицією голкіпера – решта ж ліній (захист, півзахист і напад), на думку журналістів, в Україні набагато слабші [25].

Але у топ-100 гравців Євро станом на момент підготовки до гри входило шестеро українських гравців: Ярмоленко, Матвієнко, Зінченко, Яремчук, Забарний і Караваєв.

Зупинимося на аналізі членів збірної більш детально (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Члени національної збірної Євро -2020

№	Член	Позиція	Характеристика
1	<p>Андрій Шевченко</p> 	Головний тренер	Володар «Золотого м'яча-2004». Очолює команду з липня 2016 року і хоча не зміг потрапити на ЧС-2018, команда триумфально виграла свою групу в Лізі націй 2018-2019 зі словаками та чехами, а також вийшла на Євро-2020 переможно, випередивши Португалію.
2	<p>Георгій Бушан</p> 	голкіпер (Динамо, Київ)	27-річний голкіпер київського «Динамо» зміг витіснити Андрія Пятова. На Євро-2020 Бушан став безперечним головним воротарем команди.

			<p>З першої гри з Нідерландами Бушан запам'ятався багатьма сейвами. Англійські журналісти порівняли його з кам'яною стіною.</p>
3	<p>Олександр Караваєв</p> 	захисник (Динамо, Київ)	<p>Основний правий захисник на Євро-2020 у складі збірної. Посів 78-е місце в топ-100 турніру.</p>
4	<p>Ілля Забарний - захисник</p> 	захисник (Динамо, Київ)	<p>18-річний центральний захисник є одним із наймолодших гравців Євро-2020. Зміг стати основним гравцем у складі і провів усі чотири матчі. У рейтингу 100 найкращих гравців Євро-2020 – на 59 позиції.</p>
5	<p>Микола Матвієнко</p> 	захисник (Шахтар, Донецьк)	<p>Знаходиться на 26-му місці серед найкращих гравців чемпіонату Європи. Гравцю пророкують перехід до однієї із команд Європи, зокрема до Англії чи Італії.</p>
6	<p>Сергій Кривцов</p>	захисник (Шахтар, Донецьк)	<p>Дебютував у грі зі шведами на великому міжнародному турнірі.</p>

			
7	<p>Олександр Зінченко</p> 	півзахисник (Манчестер Сіті, Англія)	<p>Став найкращим гравцем 1/8 фіналу проти шведів, з якими забив перший гол. Віддав передачу, завдяки якій Артем Довбик вивів Україну у чвертьфінал. Займає 30-е місце серед найкращих гравців Євро.</p>
8	<p>Сергій Сидорчук</p> 	півзахисник (Динамо, Київ)	<p>Капітан київського «Динамо», відіграв одну з ключових ролей у збірній. Влучив у штангу у другій половині гри проти шведів.</p>
9	<p>Тарас Степаненко</p> 	півзахисник (Шахтар, Донецьк)	<p>Зіграв дві гри, був відповідальним за жорсткий відбір м'яча в центрі поля.</p>
10	<p>Микола Шапаренко</p> 	півзахисник (Динамо, Київ)	<p>Відзначитися на Євро не пощастило. Потенційно це один із найперспективніших українських гравців.</p>
11	<p>Андрій Ярмоленко</p>	нападник (Вест Гем,	Безперечний лідер збірної України

		Лондон, Англія)	та один із найкращих гравців турніру. На його рахунку два голи та дві результативні передачі. Посідає шосте місце в рейтингу 100 найкращих гравців Євро-2020.
12	Роман Яремчук 	нападник (Гент, Бельгія)	35-й найкращий гравець турніру
13	Руслан Маліновський 	півзахисник (Аталанта, Бергамо, Італія)	Один з найкращих легіонерів збірної
14	Артем Довбик 	нападник (СК «Дніпро-1», Дніпро)	«Джокер» збірної України. Забив єдиний гол у своїй кар'єрі в національній збірній, але після травми Бесєдіна став єдиною можливою заміною Яремчука на позиції нападника.
15	Віктор Циганков 	півзахисник (Динамо, Київ)	Один з найталановитіших атакуючих півзахисників України.
16	Віталій Миколенко	захисник (Динамо, Київ)	Брав участь у чотирьох іграх турніру.

			
17	<p>Євген Макаренко</p> 	півзахисник (Динамо, Київ)	Виходив на поле у кінці гри проти шведів.
18	<p>Роберто Марлос</p> 	півзахисник (Шахтар, Донецьк)	Використовувався для посилення гри на замінах

Аналізуючи останні роки та сучасність слід зазначити, що за підсумками української Прем'єр-ліги (УПЛ) сезону-2022/23 визначилися клуби, які представлятимуть нашу країну в наступному розіграші єврокубків. Наша асоціація посідає 12 місце в таблиці коефіцієнтів УЄФА, що дозволяє нам делегувати п'ять команд на європейські клубні турніри. Як і в минулій кампанії, в євросезоні-2023/24 за Україну зіграють донецький «Шахтар», «Дніпро-1», луганська «Зоря», київське «Динамо» і полтавська «Ворскла» [24].

Аналізуючи особливості розвитку футболу в Європі в цілому слід зазначити, що на початок сезону 2022/23 європейський клубний футбол здебільшого повернувся до більш звичного допандемічного вигляду. У багатьох національних лігах та кубкових турнірах у сезоні 2022/23 стався безпрецедентний збій у календарі через проведення Чемпіонату світу ФІФА 2022 у Катарі. Лігам довелося розпочинати свої сезони раніше і завершувати їх пізніше, ніж зазвичай. Останньою серед європейських вищих дивізіонів 30 вересня розпочала свій сезон 2022/23 національна ліга Гібралтару [36].

У вищій лізі Ісландії (Urvalsdeild karla) це найкоротший сезон серед усіх європейських вищих дивізіонів: його тривалість становить лише 194 дні (близько 6,5 місяців). На іншому кінці спектру знаходиться Австрія, де був найдовший сезон (трохи менше ніж 51 тиждень або більше 11 місяців). Найвищий дивізіон Ірландії першим розпочав свій сезон 2022 року 18 лютого; Ісландія першою закінчила його: фінальні матчі сезону відбулися 29 жовтня. Усі європейські вищі дивізіони завершили свої сезони до середини липня 2023 року. Групові етапи клубних турнірів УЄФА завершилися на місяць раніше від звичайного Групові етапи клубних змагань УЄФА розпочалися 6 вересня (на тиждень раніше, ніж у попередньому сезоні) і завершилися більш ніж на місяць раніше за звичайний – 3 листопада, напередодні Чемпіонату світу ФІФА 2022 року [36].

Розмір п'яти європейських найвищих дивізіонів збільшився, розмір двох дивізіонів зменшився. Число команд у найвищому дивізіоні зменшилося на одну в Північній Македонії та Туреччині, і збільшилося на дві в Азербайджані, Болгарії, Кіпрі, Латвії та Мальті. Загальна кількість команд тепер на 18 більше, ніж до пандемії, і на 8 більше, ніж у останньому завершеному сезоні, як і загальна кількість матчів. Загальна кількість матчів найвищих дивізіонів збільшилася трохи більш ніж на 1%. Загалом у Європі в семи лігах кількість матчів збільшилася, і лише у трьох лігах їх буде проведено менше, ніж минулого сезону. В результаті збільшення розміру найвищого дивізіону з восьми до десяти команд найбільше зростання зафіксовано в Азербайджані – зі 112 до 180 матчів [36].

П'ять дивізіонів змінили свій формат у порівнянні з попередніми сезонами. У трьох з них (в Андоррі, Естонії та Мальті) дивізіон перейшов на формат прямої ліги. Для Естонії та Мальти це повернення до ситуації, яка була до спалаху COVID. З іншого боку, Молдова та Ісландія перейшли від формату прямої ліги до сезону. Десять форматів європейських вищих дивізіонів Традиційний формат, коли кожна команда грає з кожною іншою командою два

рази – один раз вдома і один раз на виїзді, залишається найбільш поширеним у Європі, за ним слідує формат, в якому команди грають одна з одною чотири рази. Примітно, що кількість найвищих дивізіонів з форматом розділеного сезону зменшилася до 18 (до пандемії було 22) [36].

Найбільш поширена точка входу для клубів вищого рівня в національних кубкових турнірах – 1/16 фіналу, а наступний за поширеністю раунд – 1/32 фіналу. Найдовший шлях до фіналу клуби проходять у Норвегії, де найкращі команди країни беруть участь у 1/64 фіналу, тоді як у найкращих клубів Ліхтенштейну найменше матчів (вони починають грати у чвертьфіналах). У 13 країнах деякі команди вищого дивізіону (зокрема команди, які пройшли кваліфікацію для участі у турнірах УЄФА) вступають у кубкові турніри пізніше за інші команди вищого дивізіону. Найбільший диспаритет спостерігається в Іспанії, де 16 команд вищих дивізіонів беруть участь у національних кубкових турнірах у числі 110 команд, але 4 команди, які беруть участь у Суперкубку Іспанії, проходять одразу до 1/16 фіналу. Наразі дев'ять країн проводять другий національний кубковий турнір: Англія, Фінляндія, Ісландія, Ірландія, Ізраїль, Північна Ірландія, Португалія, Шотландія та Уельс. Три країни з-поміж країн, які призупинили свої розіграші кубка ліги за останні шість років, відновили їх: Фінляндія, Ісландія та Ірландія [36].

В цілому, сучасна ситуація є свідченням стійкості європейського футболу. Завдяки тісній календарній співпраці між організаторами змагань та постійною фінансовою підтримкою з боку власників та мільйонів фанатів-благодійників, рівень процедур банкрутства у більш дивізіонах європейського футболу залишається менш ніж удвічі нижчим за рівень десятирічної давності, незважаючи на безпрецедентне скорочення доходів пандемією. Як заявив президент УЄФА Александер Чеферін: *«Оскільки футбол переживає похмурі часи, ми повинні пам'ятати уроки, які ми зробили за цей період. І той на якому я постійно наголошую, – це єдність європейської футбольної родини. Ми*

можемо подолати будь-яку загрозу або кинути виклик, працюючи разом і залишаючись вірними нашому чудовому виду спорту» [46].

1.3 Фінансування та інфраструктура футболу

Проблема фінансової стійкості стоїть як ніколи гостро: у 2020 році збитки становили 3,1 млрд €, у 2021 – 4,7 млрд €, а в 2022 – ще 2,5-3 млрд €. Covid, безсумнівно, залишив глибокі шрами, які важко залікувати принаймні в короткостроковій перспективі.

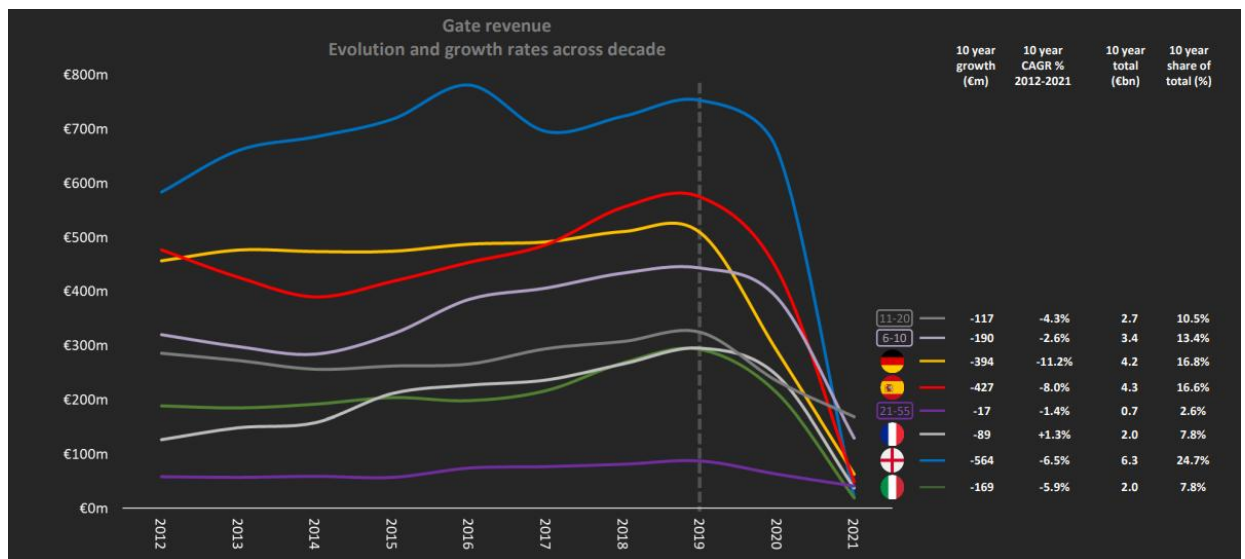

Рис. 1.4 Дохід від продажу квитків. Динаміка та темпи зростання за десятиліття [46]

Протягом перших приблизно ста років професійного футболу в Європі основним джерелом доходу були продаж квитків та пожертвування благодійників. Ця ситуація суттєво змінилася у 1980-х роках, коли було укладено великі спонсорські угоди, і на початку 1990-х років, коли почалося експоненційне зростання продажів прав на телетрансляції/мовлення. Клуби з найбільшими стадіонами перестали автоматично ставати «найзаможнішими». Тим не менш, прибуток від продажу квитків збільшувався у всіх провідних лігах та групах ліг. Пандемія різко скоротила цей потік прибутків, оскільки матчі проходили без глядачів. Тому негативні показники CAGR значною мірою відображають період пандемії 2020-2021 років.

Як показано на рис. 1.4, доходи від продажу квитків у європейських клубах різко впали (на 84%) порівняно з допандемічним рівнем (2019 ФР) та на 79% порівняно з частково порушеним пандемією 2020 ФР. Для прикладу, доходи англійських клубів від продажу квитків знизилися на 97% порівняно з попередніми сезонами, оскільки у всіх 20 клубів кінець фінансового року припадає на літо, що означає майже повний збіг з карантинним сезоном (не рахуючи 10 клубів, які на короткий час допускали від 2 до 4000 уболівальників). Шотландські клуби досягли найбільшого успіху у збереженні доходу від продажу квитків, оскільки власники абонементів виступали як міні-благодійники і в деяких випадках обмінювали безпосереднє відвідування матчів на абонементи на прямі телетрансляції. Ряд ліг, чиї клуби закінчують фінансовий рік у грудні (наприклад, Фінляндія, Норвегія та Швеція), опинилися у рейтингу вище, ніж за звичайного стану справ.

Рис. 1.5 Двадцять провідних ліг за середнім прибутком від продажу квитків у 2021 ФР [46]

У другій половині 2021 року багато вболівальників повернулися на стадіони. Так, клуби з фінансовим роком, що закінчується в грудні, відзвітували про доходи від продажу квитків у 2021 році, які були на 42% вище, ніж у 2020 році, і на 51% нижче, ніж у допандемічному 2019 році. Це також пояснює, чому Швейцарія посідала перше місце в рейтингу середніх доходів від продажу квитків (3 із 10 клубів із фінансовим роком, що закінчується у грудні), а Німеччина – третє (5 із 18 клубів із фінансовим роком, що закінчується у грудні).

Під час пандемії процедура визнання неплатоспроможності була ініційована щодо лише невеликої кількості клубів, що є черговим підтвердженням стійкості гри до різноманітних криз. Однак при тому, що загалом виручка відновлюється до допандемічного рівня, особливо тепер, коли вболівальники повернулися на стадіони, управлінню витратами не вистачає суворості, що підштовхує клуби до збитків і вимагає ведення діяльності значних впливань капіталу та/або зовнішнього боргового фінансування.

В умовах інфляційної економічної кон'юнктури операційні витрати швидко зростали у всіх лігах (+11% до допандемічного рівня), і нині вони поглинають у середньому 33% загальної виручки. Проте найбільший вплив має заробітна плата: у середньому 2022 року вона становила 70% загальної виручки. Після додавання результатів трансферної діяльності (збільшених під час пандемії через зростання амортизаційних відрахувань та зниження прибутку від трансферів) відношення заробітної плати + трансферних виплат до виручки досягло нестійкого середнього значення 83% (повідомлялося про пікові значення 120%). Заборгованість перед банками зросла на 51%, ця цифра не враховує трансферний факторинг, який, хоч і є фінансовою заборгованістю, зазвичай фіксується як заборгованість за трансферами. У 2022 році року інфляційні сплески та політична нестабільність викликали різке зростання

відсоткових ставок. Клуби з великою часткою позикових коштів виявилися непередготовленими до цього і зіткнулися з новим феноменом після 12-річного періоду історично низьких ставок.

Тому не дивно, що інвестиційні фонди та приватні інвестори стали дуже активними у футбольній індустрії, підтверджуючи наявність фінансових труднощів у секторі, який вважають аналітики сильно недооціненим. І обнадіює саме високий прогнозований потенціал зростання у майбутньому. Якщо говорити про загальні цифри, слід відмітити, що дві третини збитків припадає лише на трохи більше десятка клубів, при цьому 45% клубів повідомляють про беззбитковість, а деяким із клубів наразі вдається добре виступати на національному рівні та мати хорошу фінансову ситуацію.

Здатність клубів отримувати виручку сильно відрізняється у вищих дивізіонах Європи, а пандемія посилила концентрацію виручки у верхній частині піраміди. В умовах великих відмінностей у доходах (між клубами однієї ліги або між лігами однієї чи різних країн) стимулів до перевитрати коштів на талановитих футболістів стає дедалі більше, що спонукає клуби до надмірних ризиків. Це, своєю чергою, породжує інфляцію зарплат та трансферних виплат. В умовах таких стрімких змін пошук оптимального поєднання спортивного та економічного успіху став ще складнішим завданням, проте, як демонструє багато клубів, він все ще можливий.

Протягом останніх двох років був необхідний м'якший режим фінансового «фейр-плей», що відбиває форс-мажорний характер пандемії. Якщо говорити про майбутнє, якнайшвидше впровадження нових правил фінансової стійкості є своєчасним і очевидним. Це має змусити клуби в майбутньому краще планувати свою командну стратегію і структуру заборгованості, інакше вони ризикують зазнати серйозних штрафів.

Висновки до розділу 1

У результаті розгляду питань 1 розділу ми прийшли до наступних висновків:

1. Футбол – командний вид спорту, в який грають дві команди по одинадцять гравців із сферичним м'ячем. Близько 250 мільйонів чоловіків і жінок з понад 200 країн грають у футбол, що робить його найпопулярнішим видом спорту у світі. Футбол – олімпійський вид спорту.

2. Футбол – найпопулярніший вид спорту в Україні. Головним керівним органом українського футболу є Українська асоціація футболу (УАФ), що набула статусу національної 13 грудня 1991 року як ФФУ. Найбільшими досягненнями українського футболу за роки незалежності є, насамперед, перемога збірної України U-20 на чемпіонаті світу 2019 року серед молодіжних команд, вихід київського «Динамо» до півфіналу Ліги чемпіонів УЄФА у сезоні 1998/99, друге місце збірної U21 на чемпіонаті Європи 2006 серед молодіжних команд, перемога команди U19 на Євро 2009 U19, що проводилось в Донецьку та Маріуполі, участь національної збірної України у чемпіонаті світу 2006, де українці дійшли до 1/4 фіналу, здобуття разом з Польщею право на проведення Євро-2012, Кубок УЄФА 2009, який завоював донецький «Шахтар», вихід «Дніпра» у фінал Ліги Європи 2015, а також вихід збірної України до 1/4 фіналу на Євро-2020.

3. Аналізуючи особливості розвитку футболу в Європі в цілому слід зазначити, що на початок сезону 2022/23 європейський клубний футбол здебільшого повернувся до більш звичного допандемічного вигляду. Однак, проблема фінансової стійкості стоїть як ніколи гостро: у 2020 році збитки становили 3,1 млрд €, у 2021 – 4,7 млрд €, а в 2022 – ще 2,5-3 млрд €. Covid, безсумнівно, залишив глибокі шрами, які важко залікувати принаймні в короткостроковій перспективі. Доходи від продажу квитків у європейських клубах різко впали (на 84%) порівняно з допандемічним рівнем (2019 ФР) та на 79% порівняно з частково порушеним пандемією 2020 ФР. У другій

половині 2021 року багато вболівальників повернулися на стадіони. Так, клуби з фінансовим роком, що закінчується в грудні, відзвітували про доходи від продажу квитків у 2021 році, які були на 42% вище, ніж у 2020 році, і на 51% нижче, ніж у допандемічному 2019 році.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

Для вирішення поставлених завдань в роботі були використані наступні методи дослідження:

1. Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури та даних мережі Інтернет;
2. Метод порівняння та зіставлення;
3. Організаційна та інформаційна база досліджень.

2.2 Аналіз науково-методичної літератури

В процесі дослідження була вивчена спеціалізована науково-методична література, яка розкриває питання особливостей

Отримані відомості дозволили визначити мету, завдання та методи дослідження. Всього було проаналізовано 38 літературних джерел серед них: автореферати, дисертації, журнальні статті, методичні рекомендації, збірники наукових праць, навчальні посібники та ін.

2.2. Метод порівняння та зіставлення

Метод порівняння та зіставлення використовувався з метою дослідження особливостей розвитку футболу, тактики гри, особливостей підготовки гравців.

2.3. Організаційна та інформаційна база дослідження.

Дослідження базувалося на наукових публікаціях, статистичних даних, спортивних архівах, інтерв'ю та досвіді фахівців у галузі футболу.

Аналіз розвитку сучасного футболу в Україні та Європі є важливим завданням, оскільки він впливає на спортивний та соціокультурний ландшафт цих регіонів. Дослідження зазначених аспектів дозволить отримати глибше

розуміння сучасних тенденцій та сприятиме подальшому розвитку футболу у цих регіонах

РОЗДІЛ 3

ТАКТИЧНІ ТА ТЕХНІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ У СУЧАСНОМУ ФУТБОЛІ

3.1 Сучасні тактичні зміни у футболі

За минулі роки футбол зазнав значних змін. Одним із ключових факторів, що сприяють цим змінам, є тактична еволюція у цьому виді спорту. Тактика є планом гри для команд, допомагаючи гравцям зрозуміти, як грати і де розташовуватися на полі. У рамках даної частини дослідження ми заглибимося у деякі ключові тактичні стилі в історії футболу та розглянемо, як вони сформували цей вид спорту.

Тактика – це стратегії та плани, які команди використовують для перемоги у матчах. Вони визначають, як команда атакуватиме, захищатиметься та контролюватиме гру. Футбольна тактика змінилася і відіграє величезну роль у футбольному аналізі. Поки вболівальники прагнуть дізнатися більше про гарну гру, а гравці шукають найкращі шанси на перемогу в Прем'єр-лізі, дослідження та аналіз перетворилися на блискучий метод максимізації їхніх шансів на успіх. Використання передової аналітики зробило цей вид спорту цікавим як для гравців, так і вболівальників [32].

Катеначчо – тактична схема у футболі з акцентом на оборону та тактичні фоли; у перекладі з італійської означає приблизно таке: двері, які неможливо пройти, або (дослівно) дверний засув. Катеначчо має на увазі високу організацію гри та ефективний захист, що дозволяє звести до мінімуму можливість проходження через неї гравців суперника. Катеначчо виявилася дуже успішною для італійських команд 1960-х років, таких як «Ювентус» та «Інтер», здобувши безліч перемог та престижних трофеїв. Проте деякі аналітики та вболівальники критикували її за надто велику увагу до захисту, що робило матчі менш цікавими.

Tiki-Taka – іспанська футбольна тактика, заснована на короткому пасі та русі з м'ячем у різних зонах поля, а також на постійному володінні м'ячем. Подібний стиль розробив футбольний клуб «Барселона» під керівництвом Пепа Гвардіоли, який пізніше відхрестився від неї, назвавши «марною і безглуздою»[37]. Тікі-така була найважливішою складовою «золотого складу» збірної Іспанії епохи Луїса Арагонеса та Вісенте Дель Боске, який завоював з 2008 по 2012 роки три титули поспіль – два чемпіонства Європи та чемпіонство світу – і футбольному клубу «Барселона». Тікі-така передбачає відмову від традиційного способу мислення у футболі та перехід до зональної опіки [32].

Рис. 3.1 Тікі-Така (тренування «Барсеноли»)

Тікі-Така включає безперервні короткі передачі і сильний захист для швидкого відновлення володіння м'ячем. Команда «Барселона» славилася точним пасом та контролем м'яча, часто домінуючи у володінні м'ячем протягом усього матчу. Вплив Тікі-Така на командну динаміку, методи тренування та розвиток молодих гравців поширився далеко за межі ФК «Барселона», оскільки команди по всьому світу прагнули наслідувати цей

стиль, заснований на володінні м'ячем. І тренери, і гравці визнали його ефективність та привабливість [32].

Тактичні новатори та знакові команди.

Деякі тренери та команди протягом всієї історії футболу стали синонімами певної тактики. Міланський «Інтер» Еленіо Еррери показав, як сильний захист може призвести до успіху у грі з «Катеначчо». ФК «Барселона» під керівництвом Пепа Гвардіоли продемонстрував силу Тікі-Така. Хаві, Іньеста та Мессі майстерно поєднували швидкі передачі, щоб зламати оборону суперника, створюючи чудову форму футболу [36].

Тактика у сучасній грі. У сучасному футболі успішні команди поєднують елементи Катеначчо, Тікі-Така та інших тактик, наприклад, вільний атакуючий стиль, що вперше став популярним серед голландців. Вони прагнуть збалансувати міцні захисні структури та здатність контролювати володіння м'ячем. Універсальність має вирішальне значення, оскільки команди адаптують свою тактику з урахуванням сильних та слабких сторін своїх супротивників. Еволюція тактики зумовлена розвитком фізичної форми гравців, технічними здібностями та тренерською діяльністю. Футбол адаптується до мінливих часів, зберігаючи захоплюючий та непередбачуваний вид спорту.

Прогнозувати майбутнє футбольної тактики непросто, оскільки цей вид спорту продовжує швидко розвиватись. Тепер команди покладаються на технології та аналіз даних для аналізу продуктивності та внесення коригувань. Команди можуть використовувати ці інструменти для більш точного визначення своїх сильних та слабких сторін, що допомагає їм відповідним чином коригувати свої стратегії. По ходу гри очікується появи нових тактичних новинок. Тренери та гравці продовжуватимуть шукати нові способи перехитрити своїх супротивників.

В цілому, у минулі роки футбольна тактика кардинально змінилася. Вони перейшли від захисту до зосередження на володінні м'ячем. Ця тактика

демонструє завзятий захист і приголомшливу атакувальну здатність цього виду спорту. Оскільки футбол продовжує розвиватися, ми можемо очікувати на нові зміни в тактиці. Нові стратегії та інновації визначатимуть хід гри. Неминуща привабливість футболу полягає в його здатності адаптуватися та дивувати. Він надає фанатам видовище майстерності і стратегії, що постійно розвивається.

3.2 Технічні особливості гри

Результативність гри у футбол залежить від великої кількості умов та факторів. Для організації ефективного педагогічного контролю рівня тренуваності кваліфікованих футболістів необхідно керуватися певною системою координат, яка повинна включати найбільш інформативні критерії оцінки їхньої тренувальної та змагальної діяльності. У сучасній практиці серед параметрів ЗД (змагальної діяльності) кваліфікованих футболістів виділяють дослідження у двох основних напрямках – *аналіз змагальної рухової активності (ЗРА)* та *аналіз техніко-тактичних дій (ТТД)*.

Аналіз профілю змагальної рухової активності дозволяє отримати корисну та об'єктивну інформацію про рівень працездатності у процесі матчу. Тоді як показники техніко-тактичних дій характеризують насамперед якісний рівень змагальної майстерності футболіста. Комплекс досліджуваних параметрів у кожному з випадків має великий інформативний потенціал. Очевидно, що і той, і інший бік працездатності футболіста тісно взаємопов'язані один з одним. У практиці досягнутий рівень розвитку спеціальних фізичних здібностей спортсмена визначають за допомогою фізіологічних або феноменологічних методів дослідження. Перші відносять до методів наукового контролю, другі – до методів педагогічного контролю.

У таблиці 2.1 представлені критерії ефективності змагальної діяльності футболістів.

Таблиця 2.1

Критерії ефективності змагальної діяльності футболістів

Критерії та їх показники	
У фазі володіння м'ячем:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Перемикання від оборони до атаки (час перемикання та тактична доцільність). 2. Доцільне та раціональне переміщення по полю з метою отримати м'яч самому або створити сприятливі умови для атакуючих дій партнерів по команді. Інакше кажучи, вміння гравця «відкриватися». 3. Взаємодія з партнерами за допомогою передач м'яча (їх точність, своєчасність, доцільність). 4. Рівень індивідуальної майстерності (ефективність виконання технічних прийомів – зупинок, передач, ведень, обведення, ударів по воротах). 5. Участь у загостренні та завершенні атакуючих дій (загострення ігрових ситуацій за рахунок обведення або передачі м'яча, агресивність та раціональність при завершенні атакуючих дій).
У фазі відбору м'яча:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Перемикання від атаки до оборони (час перемикання та тактична доцільність). 2. Контроль гравців суперника (швидке перемикання на контроль гравця, вміння «тримати» його під контролем до завершення ігрового епізоду). 3. Участь у відборі м'яча (активність та агресивність при відборі м'яча, вміння відбирати м'яч без порушення правил, ефективний тиск на гравця, який володіє м'ячем). 4. Участь у перехопленнях м'яча (вміння грати на випередження, тактична доцільність участі у перехопленнях м'яча, вміння перехоплювати м'яч без порушення правил). 5. Взаємодія з партнерами по команді (підстрахування, переключення на опіку іншого гравця, перекриття ігрового простору).

Кожен із перерахованих вище критеріїв оцінюється в діапазоні від 1 до 10 балів. Експертна оцінка здійснюється одним чи кількома експертами. Якщо експертів два чи більше, тоді визначається середній показник за кожним критерієм. Рівень змагальної діяльності гравців визначається за середньою кількістю балів (табл. 3.2). Експертна оцінка визначається як за кожним

критерієм, так і за грою у фазах володіння та відбору м'яча. Експертна оцінка заноситься до протоколу (табл. 3.3).

З наведених показників табл. 3.3 можна зробити висновок про те, що опорний півзахисник №1 у фазі володіння м'ячем показав середній рівень, а у фазі відбору м'яча спортивна майстерність гравця є вищою за середній рівень. Загалом за матч змагальна діяльність цього гравця, яка визначена експертами, оцінюється як вище за середній рівень.

Експертна оцінка воротаря визначається за п'ятьма критеріями:

1. Гра у воротах (кількість відбитих ударів, їхня складність).
2. Гра на виходах (своєчасність виходу з воріт, вміння скоротити кут удару по воротах, гра у єдиноборствах).
3. Техніка гри (рівень виконання технічних прийомів).
4. Взаємодія із партнерами по команді у фазі відбору м'яча (керівництво обороною, своєчасні підказки).
5. Взаємодія з партнерами по команді у фазі володіння м'ячем (уміння розпочати атакуючі дії, керівництво атакуючими діями).

Таблиця 3.2

Експертна оцінка змагальної діяльності футболістів (усереднені дані за 10 критеріями)

Рівень змагальної діяльності	Бали
Низький	<3,5
Нижче середнього	3,5–4,9
Середній	5,0–6,4
Вище середнього	6,5–7,9
Високий	8,0 і більше

Таблиця 3.3

**Приклад експертної оцінки гравців команди А у матчі з
командою Б**

П Б	Фаза володіння м'ячем						Фаза відбору м'яча						За гру	
	Критерії						Критерії							
Гр ав ец ь														

Зазначимо, що за підсумками 2023 року до 10 найкращих гравців увійшли футболісти інформація про яких представлена в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Топ-10 найкращих футболістів 2023 року за версією Goal [35]

№	Гравець	Команда
1	Ліонель Мессі	«Інтер Маямі», Аргентина
2	Ерлінг Холанд	«Манчестер Сіті», Норвегія
3	Джуд Беллінгем	«Реал», Англія
4	Кіліан Мбаппе	«ПСЖ», Франція
5	Кевін де Брюйне	«Манчестер Сіті», Бельгія
6	Гаррі Кейн	«Баварія», Англія
7	Мохамед Салах	«Ліверпуль», Єгипет
8	Вінісіус Жуніор	«Реал», Бразилія
9	Лука Модрич	«Реал», Хорватія
10	Бернарду Сілва	«Манчестер Сіті», Португалія

У список номінантів премії The Best найкращому воротареві 2023 року потрапили Яссін Буну (Аль-Хіляль), Тібо Куртуа (Реал), Едерсон (Манчестер Сіті), Андре Онана (Манчестер Юнайтед) і Марк-Андре тер Штеген (Барселона) [25]. Найкращим воротарем став голкіпер Манчестер Сіті Едерсон, який набрав 145 балів [5].

Таким чином, у сучасній практиці серед параметрів ЗД (змагальної діяльності) кваліфікованих футболістів виділяють дослідження у двох основних напрямках – аналіз змагальної рухової активності (ЗРА) та аналіз техніко-тактичних дій (ТТД). Аналіз профілю змагальної рухової активності дозволяє отримати корисну та об'єктивну інформацію про рівень працездатності у процесі матчу. Тоді як показники техніко-тактичних дій характеризують насамперед якісний рівень змагальної майстерності футболіста. Комплекс досліджуваних параметрів у кожному з випадків має великий інформативний потенціал.

3.3 Підготовка гравців у футболі на прикладі футбольних академій

Аналізуючи особливості фізичної підготовки гравців у футболі, ми зупинилися на аналізі підготовки молодих футболістів в Іспанії.

Футбольні академії в Іспанії можна поділити на три групи:

-академія професійних клубів. Під професійними клубами розуміються ті, дорослі команди яких грають у першому дивізіоні Іспанської національної футбольної ліги чи другому дивізіоні ліги у групі А.

-академії муніципальних клубів чи клубів, які грають у третьому дивізіоні Іспанської національної футбольної ліги.

-приватних футбольних академій.

Тренування в академіях першої та другої групи проводяться вечорами після закінчення занять у вузАх, як правило, 4 рази на тиждень в академіях

професійних клубів та 3 рази на тиждень в академіях муніципальних клубів. Матчі проводяться у вихідні.

У приватних футбольних академіях тренування проводяться з ранку до занять та ввечері. Академії співпрацюють із Вузами, які адаптують розклад для гравців. Дані академії не належать до якогось конкретного футбольного клубу [33].

Абсолютна більшість батьків хоче, щоб дитина грала виключно в академіях топових клубів, потрапити до яких дуже складно. Також важливим є вік дитини. Як правило, керівництво професійних клубів проводить групові проби лише для гравців віком до 12 років.

Осіб юнацького віку запрошують на проби в індивідуальному порядку на підставі відео та спортивного резюме. Деякі клуби проводять групові проби віком до 18 років. Інші діють виключно через скаутів. При цьому політика клубу може змінюватись в залежності від спортивної дирекції клубу.

Так, футбольний клуб «Барселона» проводить жорсткий відбір навесні кожного року, який проводиться у два етапи. У ході спроби діти грають протягом 45 хвилин, за ними спостерігають тренери клубу. Найкращих запрошують на другий етап. Проби проводяться виключно за попереднім записом навесні.

Записатися на проби у футбольний клуб «Реал Мадрид» можна протягом усього року, але потім слід чекати, коли клуб запросить на проби. Футбольний клуб «Валенсія» припинив проводити групові проби та діє виключно через своїх скаутів, які відбирають гравців для академії клубів. Незалежно від наявності групових проб, будь-який іноземний гравець незалежно від його віку може бути запрошений на проби скаутом клубу в будь-яку пору року, якщо клуб буде зацікавлений у даному гравці.

Вважається, що скаути виявляють інтерес до гравців, коли їм виповнюється 14 років, бо до цього вони ще надто маленькі і можуть помінати

футбол на інший вид спорту, а професійний договір можна підписати з дитиною лише з 16 років. З іншого боку, бувають і винятки.

Так, наприклад, футбольний клуб «Барселона» уклав договір із Лео Мессі, коли йому було лише 13 років, а у 17 років він грав уже в основному складі клубу. Разом з тим варто відзначити, що до віку 14-16 років не так важливо в якій академії тренується дитина, тому що в лізі цього віку грають діти з академій як професійних, так і муніципальних клубів.

Важливо, щоб дитина грала в Іспанії та її бачили представники клубів. Деякі батьки вважають за краще бачити на дитині футболку знаменитого клубу, але насправді він постійно сидить на лаві запасних, тому що на кожен позицію вже набрано кілька гравців. Тоді як у муніципальному клубі він міг би грати у першому складі та з віком, проявивши себе, він міг би перейти до першого складу топового клубу [34].

Процес вступу до академії будь-якого професійного клубу поділяється на 2 етапи: спортивний, юридичний.

Стаття 19 Регламенту ФІФА встановлює, що ліцензія може бути видана іноземному гравцю лише якщо його переїзд до Іспанії не пов'язаний із футболом. Йдеться про те, що сім'я переїжджає до Іспанії, наприклад, через роботу батьків, навчання в школі в Іспанії або з інших причин, але не через футбол.

Як це виглядає насправді. У обов'язковому порядку з дитиною повинні переїхати батьки та на підставі посвідки на проживання. Жодних нелегальних проживань, студентських віз тощо.

Приймається лише посвідка на проживання. Заява на оформлення ліцензії подається клубом. Через юридичну складність процедури деякі клуби в принципі відмовилися від ухвалення іноземних неповнолітніх гравців. Йдеться про іноземних гравців - громадян країн, які не входять до Євросоюзу, для європейців отримання простіше ліцензії.

ФІФА встановлює список документів, які документи потрібно надати сім'ї до клубу, щоб він міг запросити ліцензію. Вона запитується у регіональній федерації футболу, яка передає заяву до Королівської Федерації Футболу Іспанії, а та у ФІФА, і потім відповідь також поетапно доходить до клубу. Без ліцензії дитина може тренуватися, але не грати в офіційних матчах ліги, лише у товариських матчах [34].

Раніше клуби найчастіше ігнорували вимоги регламенту ФІФА та приймали гравців з порушенням, але останнім часом ФІФА суворо санкціонує клуби у таких випадках. Так були санкціоновані навіть найвідоміші клуби, Реал Мадрид, Барселона, Атлетико Мадрид. При цьому крім грошової санкції, яка не завжди завдає вагомих збитків клубу, ФІФА може заборонити трансфер дорослих гравців, що може бути дуже не вигідно клубу, оскільки означатиме неможливість запрошення до основного складу нових гравців.

Вартість навчання футболу в Іспанії в академіях професійного клубу залежить від віку гравця та клубу, але зазвичай це не перевищує 1000 євро на рік. Якщо клуб надає можливість проживання гравцеві, є клуби із гуртожитками, то вартість вища. З іншого боку, батьки рідко віддають дітей до гуртожитків, оскільки для ліцензії потрібен переїзд самих батьків та діти живуть із ними. Коли клуб укладає з гравцем договір навчання безкоштовно, як і футбольна форма, але це коли дитині виповнюється вже 16 років [33].

Найдорожчі – це професійні приватні футбольні академії. Вартість навчання в цих академіях складає від 25.000 євро на рік, але ця ціна включає проживання, тренування, матчі, навчання у школі. Найчастіше в такі академії приїжджають діти віком 14-16 років, щоб почати тренуватися та грати в Іспанії, проявити себе і після досягнення 18 років піти у професійний клуб.

Активний розвиток студентського футболу в Іспанії розпочався у 2010 році, коли було створено Національну студентську футбольну лігу. Цілями її діяльності є розвиток та популяризація футболу серед молоді, виявлення талановитих гравців.

Завдяки аналізу заходів державної підтримки студентському футболу було з'ясовано, що на розвиток студентського спорту у 2021 році держава виділила 1,1 мільярда євро. Фінансування спрямоване на підтримку спортсменів, організацію змагань, науково-практичних конференцій, складання методологічних посібників на основі аналізу стану студентських клубів та ліг. Субсидії надаються у рамках державної програми «Розвиток фізичної культури та спорту». Близько 600 університетів займається цією організацією. Студентські спортивні ліги можуть отримати грант у рамках різних проектів.

2021 року було затверджено наказ програми про розвиток Міжгалузевого студентського спорту до 2024 року. Завданнями проекту є розвиток іспанського студентського спорту на міжнародній арені, систематизація та документальний супровід студентських ліг, регулювання нормативних засад їх функціонування.

Було виявлено, що у столиці перебуває більшість великих вищих навчальних закладів, які готові вести ліги: фінансувати їх, організовувати медіа-освітлення, надавати інфраструктуру. Також на базі університетів є великі волонтерські центри, які допомагають при організації змагань.

Важливу роль у розвитку студентського футболу у Іспанії відіграє Національна студентська футбольна ліга. Студентські футбольні ліги допомагають популяризації та розвитку футболу в Іспанії. Вони дають шанс студентам грати у свою улюблену гру на досить високому рівні та проявляти себе та свої найкращі якості. За останні роки студентська ліга показала серйозний прогрес, випробувала різні формати проведення змагань та довела їх ефективність у плані фінансових витрат на прикладі Іспанії з великою кількістю команд, що беруть участь у турнірах [33].

Матчі університетської ліги висвітлюються у найбільших інтернет-виданнях країни, на державних каналах виходять сюжети новин, а в соціальних мережах бурхливо обговорюється кожен крок команд. Прямі

трансляції з професійними коментаторами, відеоогляди, текстова аналітика та багато іншого - ніколи ще студентський футбол не висвітлювався на такому високому рівні.

У міністерстві науки та вищої освіти ставлять завдання щодо підтримки нових студентських ліг. У 2023 році здійснювалася підтримка 8 ліг, наступного року планується збільшити кількість ліг до 12, але у будь-якому разі Національна студентська футбольна ліга є провідною студентською лігою.

У майбутньому змагання обіцяють стати двигуном розвитку масового футболу та, відповідно, масового спорту в країні.

Студентські футбольні ліги є важливою складовою розвитку студентського спорту у межах Мадриду, так і усієї Іспанії. Участь у турнірах відкриває дорогу до «великого футболу» для студентів, які люблять футбол. Керівництво ліги націлене на покращення якості своєї діяльності та проведення футбольних матчів на професійному рівні.

Запорука популярності гри серед студентів: доступність, емоційна складова, непередбачуваність та можливість соціальних взаємодій. Фінансування з боку уряду Іспанії передбачає не лише підтримку спортсменів та змагань, а й створення науково-практичних організацій, моніторингу студентських ліг, складання методологічних посібників на основі аналізу стану клубів у вишах. Студентські футбольні ліги допомагають популяризації та розвитку футболу в Іспанії. Вони дають шанс студентам грати у свою улюблену гру на високому рівні та виявляти себе на ньому.

3.4 Соціокультурні та економічні виклики у футболі

На сучасному етапі футбол відіграє велику роль у житті суспільства здійснюючи вплив на економіку та культура та комунікацію. Аналізуючи окреслене питання ми спробуємо на практиці проаналізувати взаємодію окреслених сфер в інтеграції з футболем на прикладі участі збірної України у

чемпіонаті Європи з футболу 2020 року, яка стала найрезультативнішою в історії. Слід зазначити, що Україна вийшла в плей-офф Євро-2020 не без допомоги шведів. Саме їхня перемога у матчі проти Польщі 24 червня, а також перемога іспанців над словаками допомогли Україні вийти в 1/8 фіналу. У своїй групі збірна посіла третє місце, що дозволило їй поборотися за вихід у плей-офф.

29 червня, матч 1/8 фіналу Євро-2020 між збірними України та Швеції завершився з рахунком 2: 1. Матч тривав дві години, а на останніх його хвиликах перемогу для збірної України приніс Артем Довбик. Це був перший вихід України в плей-офф. Але в чвертьфіналі Україна поступилася Англії з рахунком 0:4 і залишила подальшу боротьбу в Євро-2020.

Вихід збірної Англії до півфіналу Євро-2020 не лише порадував уболівальників, а й допоміг маркетинговим зусиллям брендів, які співпрацюють із Збірною Англії. Зокрема:

Deliveroo випустив низку тактичних та реактивних рекламних роликів у пресі та соціальних мережах, які грають на суперництві між Італією та Англією перед їхнім фінальним матчем, щоб відзначити своє офіційне спонсорство збірної Англії та позицію Англії у європейському футбольному турнірі.

Рис. 3.2 Публікація Deliveroo

Так перед майбутнім фіналом прес-реліз проходив в день матчу, на одній із сторінок було зображено екран замовлення Deliveroo у додатку з акронімом італійських страв з написом «Вона їде додому».

Рис. 3.3 Реактивний рекламний щит SportBible

Реактивний рекламний щит SportBible був розміщений на найбільшому цифровому рекламному щиті Великобританії в Манчестері та другому за величиною рекламному щиті в Європі на кільцевій розв'язці White City Circle біля старого Траффорда.

Реактивна реклама грає на скандальній заяві Каспара Шмейхеля на прес-конференції «Чи був він колись удома?» перед матчем між Англією та Данією, а потім показує Каспару, який закриває голову руками, і оголошує, що натомість Данія вирушає додому.

Рис. 3.4 Peroni: «Magnifico»

Цей постер з невимушеною атмосферою, який розлетівся Лондоном і Манчестером за хвилину після матчу Англії з Данією, вітає «Трьох левів» і передчуває класну зустріч із «gli Azzurri» у неділю.

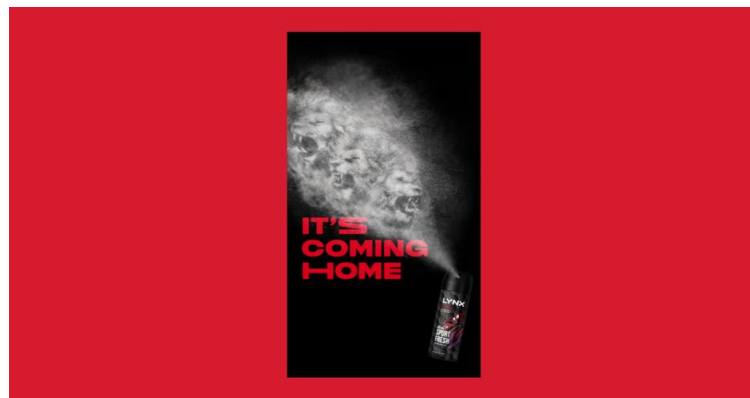

Рис. 3.5 Рись: «Він повертається додому»

Популярний парфумер Lynx (він же Ахе для читачів у Європі та США) відсвяткував перемогу Англії над датчанами цим креативом від MullenLowe.
 BT: Saatchi & Saatchi – надія, об'єднана:

Рис. 3.6

У кампанії BT Group «Надія Юнайтед» брали участь видатні гравці з кожної з трьох країн, що змагаються, але, оскільки Шотландія та Уельс вибули з конкурсу, бренд переключився на акцентування уваги на англійських гравцях, представлених у креативі, таких як Джордана Хендерсона і Маркуса Решфорда.

McDonald's: чверть від чвертьфіналу:

Рис. 3.7

McDonald's, хоч і не був офіційним спонсором турніру зміг приєднатися, запропонувавши 25% знижку на все своє меню в суботу 3 липня, щоб відсвяткувати вихід Англії до чвертьфіналу.

Рис. 3.8 Bud Light: Voxheads від Wieden + Kennedy

Bud Light продумав план своєї креативної кампанії - рекламуючи своє пиво як офіційне пиво чоловічої футбольної команди Англії. Зв'язка включає екстремальні знімки крупним планом Джордана Пікфорда, Кірана Тріпп'єра і Кайла Уокера, що прикрашають передню частину спеціально розроблених картонних коробок для напоїв, що дозволяє фанатам підтримувати своїх зірок прямо з супермаркету.

Voxheads – це повністю інтегрована кампанія, що охоплює телебачення, виїзні заходи, цифрові технології, соціальні мережі та PR, щоб відзначити роль бренду як офіційного пива чоловічої футбольної команди Англії.

Рис. 3.9 Серія матеріалів EE: Lions 'Den:

ЕЕ має давні партнерські відносини з ФА, ставши першим провідним партнером стадіону «Уемблі» у 2014 році, що зробило його «наймережнішим» стадіоном у світі. Його контентний серіал «Логово львів» дебютував у 2018 році під час останньої кампанії Англії на чемпіонаті світу з футболу, і цього разу він транслювався щодня з базового табору команди у парку Святого Георгія.

Рис. 3.10 Paddy Power: 96 євро:

Футбольна ідентичність Англії сягає корінням у болючі, але теплі спогади про колишню славу. У кампанії беруть участь колишні гравці Тедді Шерінгем, Сол Кемпбелл та Пітер Крауч, які згадують неіснуючу перемогу на Євро-96. До них приєднується актор «Істендерс» Шон Вільямсон у короткому псевдодокументарі, який неправильно запам'ятав турнір.

Рис. 3.11 Газетні рейди

Британські та датські таблоїди The Sun та BT обмінялися ударами напередодні півфіналу. Данський титул потрапив у друковану рекламу в The Sun, в якій було зроблено наголос на улюбленій фанатами пісні It's Coming Home і обіцяв повернутися до набігів вікінгів 9-го століття. Наступного дня Red Top розмістив свою власну рекламу з датським беконом, викладеним у вигляді хреста Святого Георгія, з написом датською мовою: «Ми з'їмо вас на сніданок». Останній креатив був підготовлений Pulse Creative London.

Аналізуючи комунікативну активність пов'язану з популяризацією Збірної України слід відмітити активну підтримку з боку *українських вболівальників*:

- 10 тисяч любителів футболу зібралися на головній арені країни НСК «Олімпійський», щоб підтримати футболістів збірної України в матчі проти Нідерландів [6];

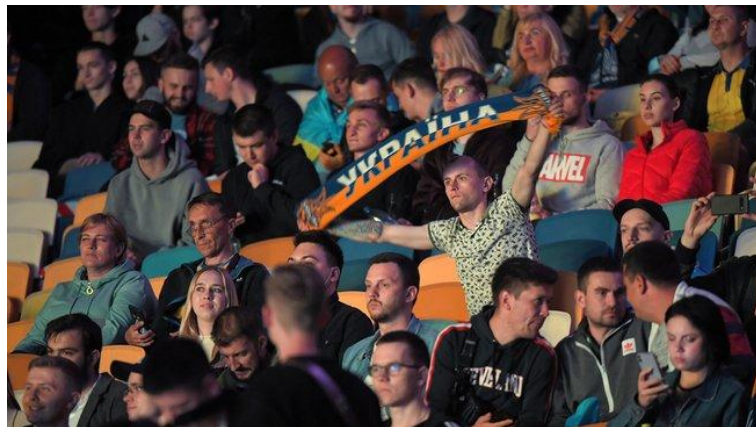

Рис.3.12 Українські вболівальники на стадіоні «Олімпійський» в матчі проти Нідерландів

- Понад 5 тисяч вболівальників зібралися на Спортивній площі в Києві, щоб підтримати збірну України в груповому етапі Євро-2020 проти збірної Австрії [16].

Рис. 3.13 Українські вболівальники на Спортивній площі в Києві (груповий етап Євро-2020 проти збірної Австрії)

Рис. 3.14- запис відео на підтримку Збірної в матчі проти збірної Фінляндії [8];

28 червня президент Зеленський запустив флешмоб на підтримку збірної України з футболу напередодні матчу зі Швецією [14].

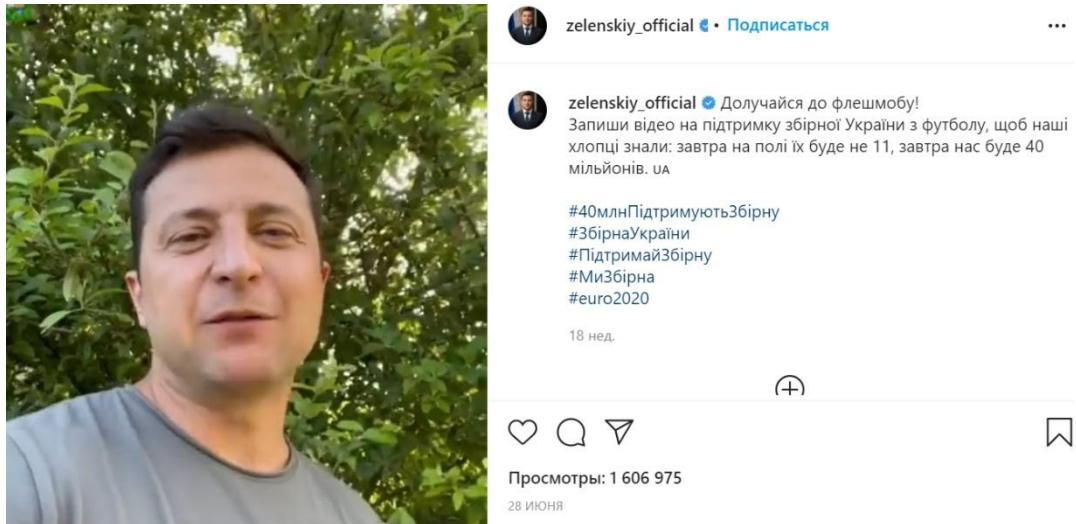

Рис. 3.15 В. Зеленський запустив флешмоб на підтримку збірної України з футболу

Підтримали флешмоб Зеленського значна кількість міністрів, серед яких прем'єр Денис Шмигаль, Олег Немчинов, Марина Лазєбна, Дмитро Кулеба, Сергій Шкарлет та інші.

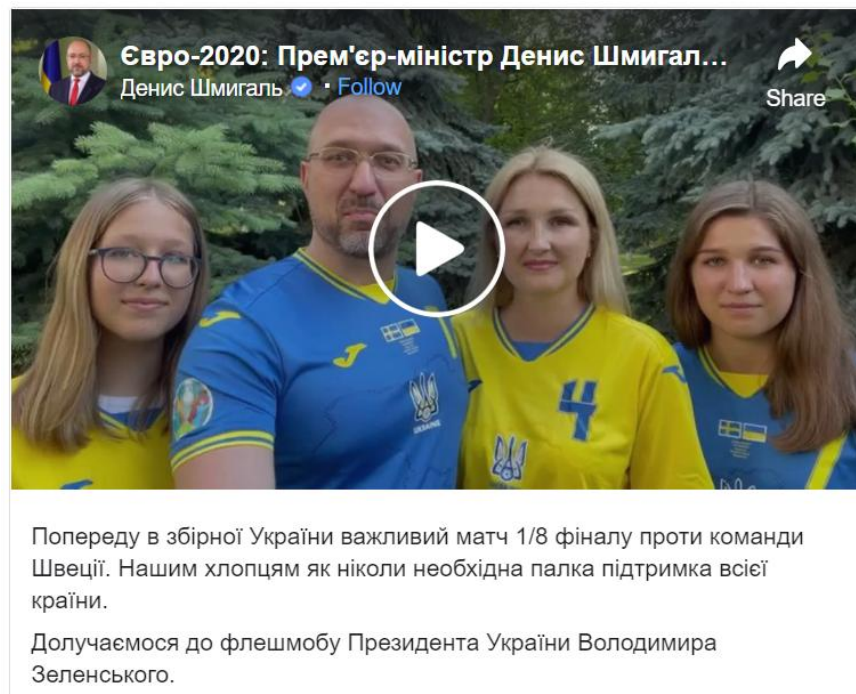

Рис. 3.16 Підтримка флешмобу Зеленського прем'єром Денисом Шмигалем

- Дипломатичні представництва України з усього світу, зокрема, Бразилії, Німеччини, Білорусі, Казахстану, Європейського союзу, також публікують відео на підтримку української збірної.

EN/UA We wish 🇺🇦 team a good #EURO2020 game tonight and victory, and to all of us - an interesting and exciting match, - Acting Head of Ukraine's Mission to the EU Roman Andarak.
 Бажаємо нашій 🇺🇦 команді наснаги та перемоги, а всім нам - цікавої та захоплюючої гри сьогодні ввечері, - Т.в.о. Представника України при ЄС Роман Андарак.
 #Go_Ukraine #We_are_UA... See more — 😄 feeling excited.

Рис. 3.17 Підтримка дипломатичних представництв України

Компанії, організації, бренди:

-Укрзалізниця не лише долучилася до флешмобу, але і встановила великі екрани на вокзалах Києва для того, щоб в очікуванні на потяги пасажери змоги переглядати матчі.

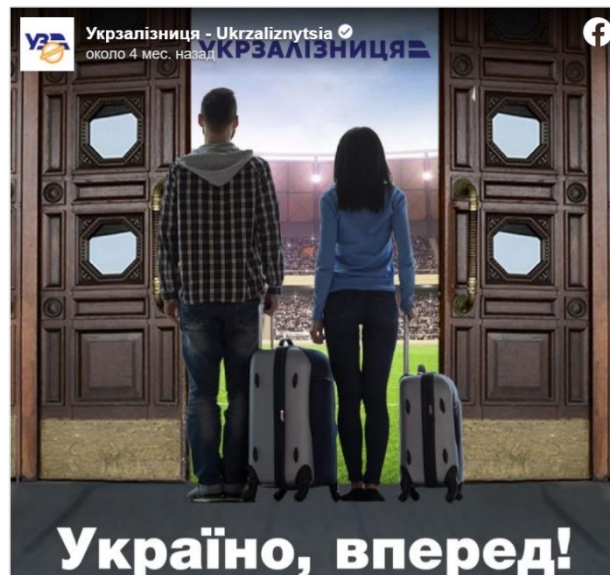

Рис. 3.18 Підтримка Збірної Укрзалізницею

- З 2 червня по 4 АТБ разом з партнером компанією PepsiCo запустила акцію зі щоденним розіграшем футбольних м'ячів Puma, ігрових консолей і

топових смартфонів. З 16 по 22 червня у магазинах АТБ діяли спеціальні знижки на продукти, які є незмінним атрибутом перегляду футбольних матчів.

Рис. 3.19 Підтримка Збірної АТБ

На основі здійсненого аналізу можна зробити висновок, що розвиток і просування футболу є частиною політики кожної країни.

На сучасному етапі веб-сайт національної асоціації - <https://uaf.ua/national> включає розділи «УАФ», «Національна збірна», «Турніри», «Медіаконтент», «FootPass».

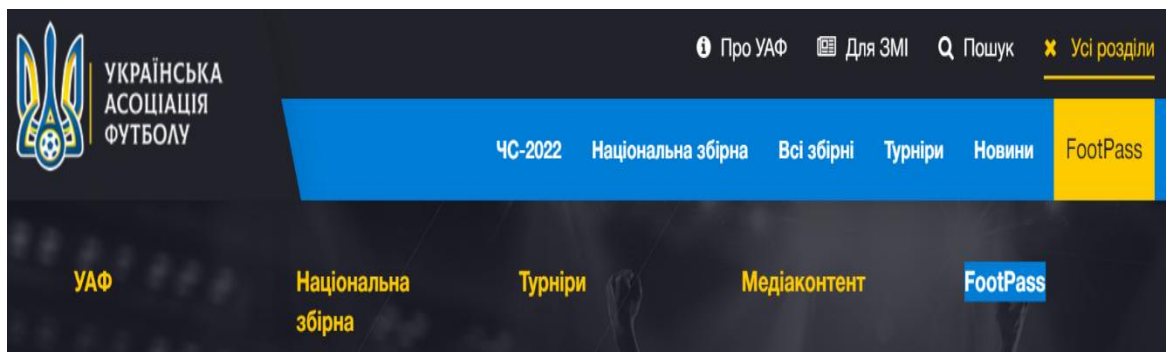

Рис. 3.20 Сайт УАФ

В межах рубрики «Національна збірна» представлена інформація за трьома підрубриками «Ліга націй», «Склад», «Тренерський штаб», «Архів», «Новини національної збірної». Представлена інформація про рейтинг ФІФА та УЄФА для збірних.

Містяться відео-матеріали «Щоденника Національної збірної».

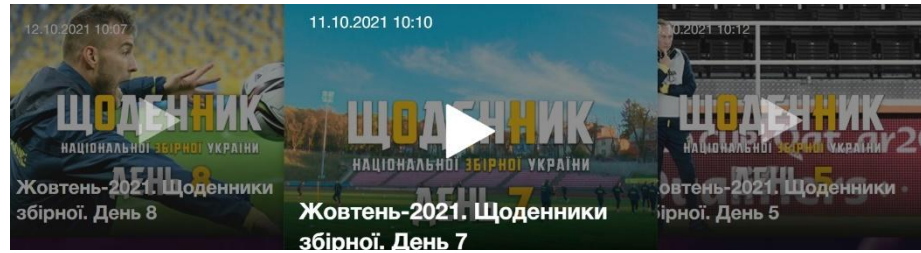

Рис. 3.21 «Щоденника Національної збірної»

Сторінка національної збірної на платформі Instagram:

zbirna.ua [Стежити](#) [Повідомлення](#) [+](#) [...](#)

4 004 дописів Читачі: 65,4 тис. Стежить: 2

uaЗБІРНА УКРАЇНИua
 🔥❤️💛 Ексклюзивні фото, відео та найсвіжіші новини із життя збірної!
 📱 Наш Telegram [1](#)
 🌐 t.me/zbirnaua

Year	Player	Salary (MUA)
2014	ВРАЖЛИВО	~100
2015	ІРЖА	~150
2016	ІРЖА	~150
2017	ІРЖА	~150
2018	ІРЖА	~150
2019	ІРЖА	~150
2020	ІРЖА	~150
2021	МАХИМЕНКО	~250
2022	МАХИМЕНКО	~300
2023	МАХИМЕНКО	~400

АНАТОЛІЙ ТРУБІН (22) ЧЕРВЕНЬ 2023 - €22 МЛН €25 МЛН

Рис. 3.22 Сторінка національної збірної на платформі Instagram

Контент-аналіз сторінки дозволив встановити, що вона містить 4004 публікацій, а кількість підписників складає більше 65 тис. В період проведення Євро -2020 кількість публікацій була не високою, однак повідомлення з'являлися на щоденній основі. В середньому одне повідомлення збирало в межах 5 тис. вподобань.

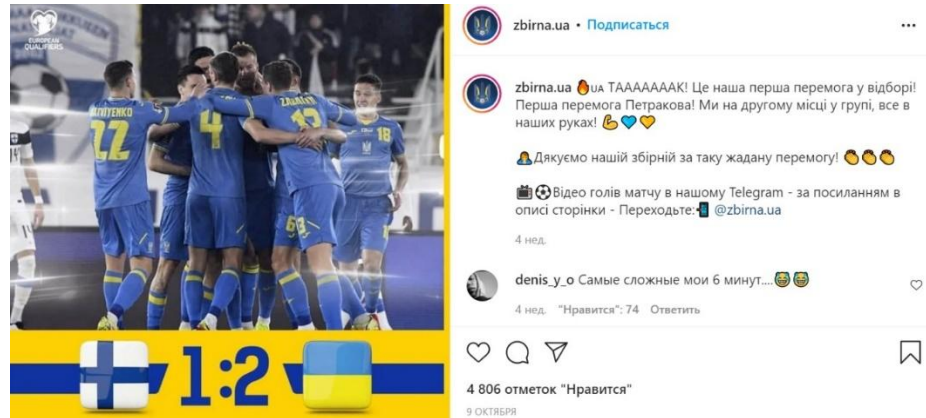

Рис. 3.23 Публікація на національній збірній на платформі Instagram

Тематика повідомлень:

- аналіз матчу (підсумки, статистика);
- оголошення рейтингу;
- привітання гравців (рис.3.24).

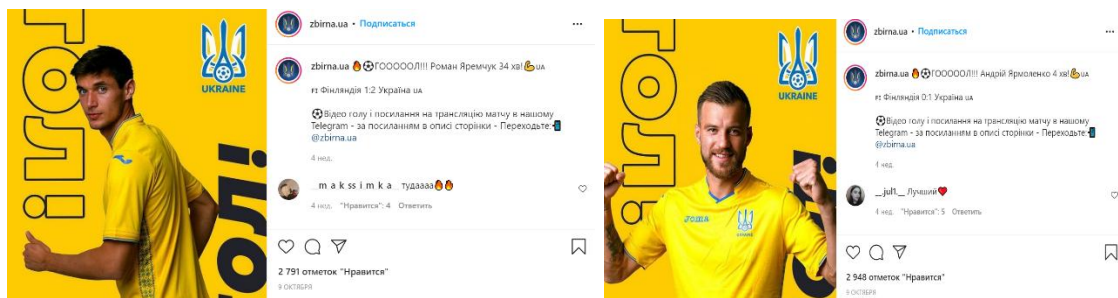

Рис. 3.24 Привітання гравців

Сторінка національній збірній на платформі Youtube:

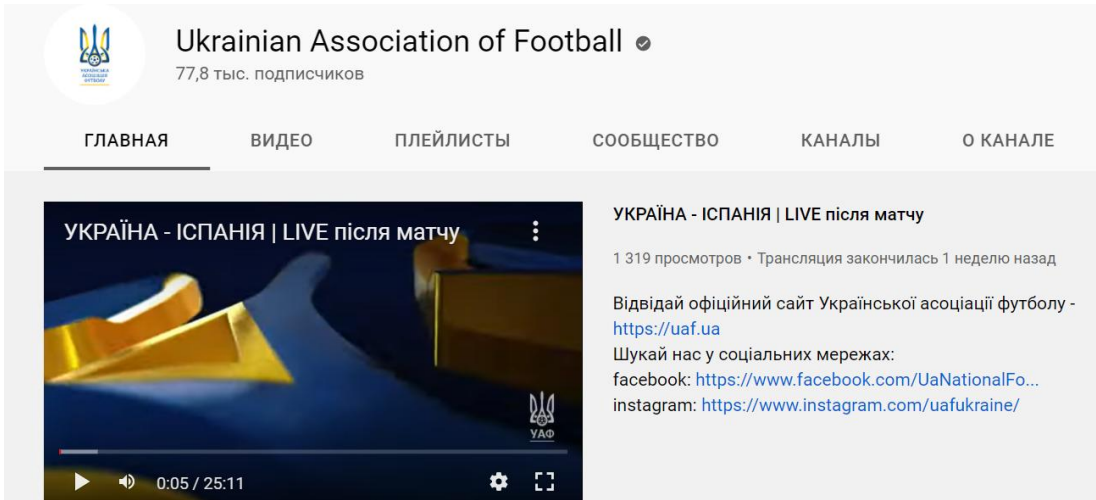

Рис. 3.25 Сторінка національної збірної на платформі Youtube

В межах даної платформи виділяються наступні рубрики, що стосуються предмета дослідження:

- UEFA EURO 2020

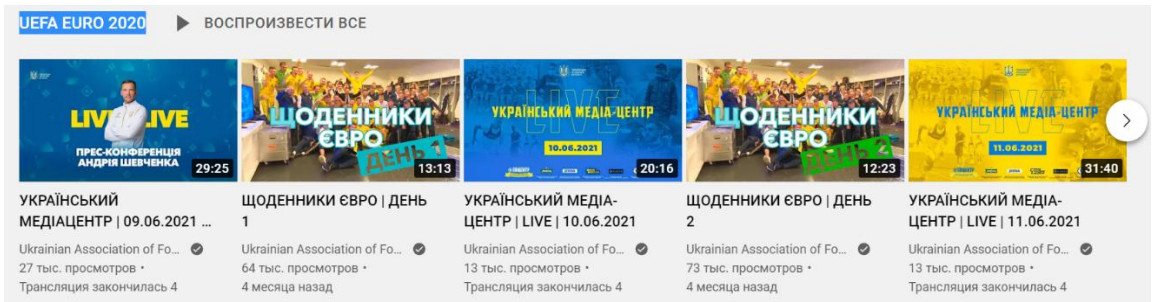

Рис. 3.26 UEFA EURO 2020

-Щоденник Національної збірної

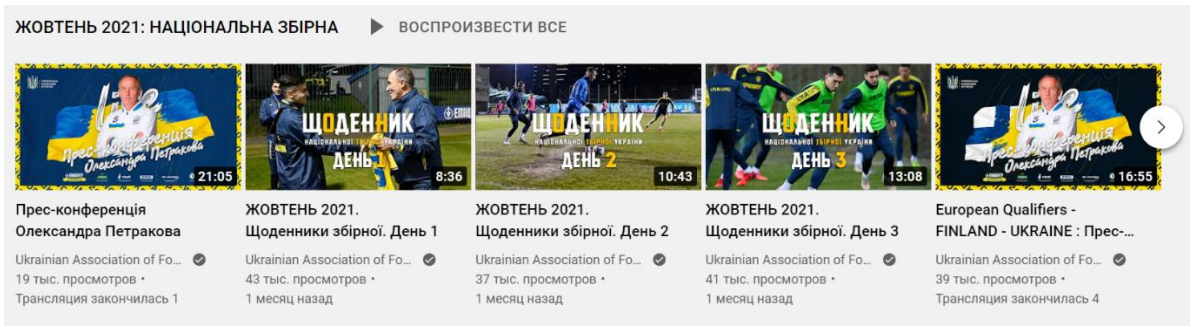

Рис. 3.27 Щоденник Національної збірної

На основі здійсненого аналізу можна зробити висновок, що футбольні матчі мобілізують громадськість, що неухильно привертає увагу великих

брендів, які створюють рекламні компанії в інтеграції з футбольними командами, що в свою чергу сприяє популяризації гри та доходів як для команд в цілому так і для індивідуальних гравців.

Висновки до розділу 3

Аналізуючи тактичні та технічні аспекти у сучасному футболі ми прийшли до наступних висновків:

1. Тактика є планом гри для команд, допомагаючи гравцям зрозуміти, як грати і де розташовуватися на полі. У сучасному футболі успішні команди поєднують елементи Катеначчо, Тікі-Така та інших тактик, наприклад, вільний атакуючий стиль, що вперше став популярним серед голландців. *Катеначчо* – тактична схема у футболі з акцентом на оборону та тактичні фоли; у перекладі з італійської означає приблизно таке: двері, які неможливо пройти, або (дослівно) дверний засув. *Тікі-Така* – іспанська футбольна тактика, заснована на короткому пасі та русі з м'ячем у різних зонах поля, а також на постійному володінні м'ячем.

2. Для організації ефективного педагогічного контролю рівня тренуваності кваліфікованих футболістів необхідно керуватися певною системою координат, яка повинна включати найбільш інформативні критерії оцінки їхньої тренувальної та змагальної діяльності. У сучасній практиці серед параметрів ЗД (змагальної діяльності) кваліфікованих футболістів виділяють дослідження у двох основних напрямках – *аналіз змагальної рухової активності (ЗРА)* та *аналіз техніко-тактичних дій (ТТД)*.

3. Аналізуючи підготовку молодих футболістів на прикладі іспанських команд, визначено, що активний розвиток студентського футболу в Іспанії розпочався у 2010 році, коли було створено Національну студентську футбольну лігу. Цілями її діяльності є розвиток та популяризація футболу серед молоді, виявлення талановитих гравців. Завдяки аналізу заходів

державної підтримки студентському футболу було з'ясовано, що на розвиток студентського спорту у 2021 році держава виділила 1,1 мільярда євро. Фінансування спрямоване на підтримку спортсменів, організацію змагань, науково-практичних конференцій, складання методологічних посібників на основі аналізу стану студентських клубів та ліг. Субсидії надаються у рамках державної програми «Розвиток фізичної культури та спорту». Близько 600 університетів займається цією організацією. Студентські спортивні ліги можуть отримати грант у рамках різних проектів.

4. Визначено, що футбольні матчі мобілізують громадськість, що неухильно привертає увагу великих брендів, які створюють рекламні компанії в інтеграції з футбольними командами, що в свою чергу сприяє популяризації гри та доходів як для команд в цілому так і для індивідуальних гравців.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження ми прийшли до наступних висновків:

1. Визначено, що футбол, є глобальним видом спорту. Наприкінці XIX століття існувало лише кілька національних футбольних команд. В Англії та Шотландії з'явилися перші діючі команди, які грали одна проти одної у 1870-х роках. На сучасному етапі 211 національних асоціацій входять до Міжнародної федерації футбольних асоціацій (ФІФА), світового керівного органу цього виду спорту. Ще одним доказом глобалізації можна вважати збільшення числа країн, що беруть участь у відбіркових матчах чемпіонату світу: з 32 у 1934 році до понад 200 у 2014 році.

2. Виявлено, що за минулі роки футбол зазнав значних змін. Одним із ключових факторів, що сприяють цим змінам, є тактична еволюція у цьому виді спорту. Тактика є планом гри для команд, допомагаючи гравцям зрозуміти, як грати і де розташовуватися на полі. У рамках даної частини дослідження ми заглибимося у деякі ключові тактичні стилі в історії футболу та розглянемо, як вони сформували цей вид спорту. У сучасному футболі успішні команди поєднують елементи Катеначчо, Тікі-Така та інших тактик, наприклад, вільний атакуючий стиль, що вперше став популярним серед голландців. Вони прагнуть збалансувати міцні захисні структури та здатність контролювати володіння м'ячем. Універсальність має вирішальне значення, оскільки команди адаптують свою тактику з урахуванням сильних та слабких сторін своїх супротивників. Еволюція тактики зумовлена розвитком фізичної форми гравців, технічними здібностями та тренерською діяльністю. Футбол адаптується до мінливих часів, зберігаючи захоплюючий та непередбачуваний вид спорту.

3. Встановлено, що на сучасному етапі футбол відіграє велику роль у житті суспільства здійснюючи вплив на економіку та культура та комунікацію. Для прикладу, вихід збірної Англії до півфіналу Євро-2020 не лише порадував уболівальників, а й допоміг маркетинговим зусиллям брендів, які

співпрацюють із Збірною Англії. Так, Deliveroo випустив низку тактичних та реактивних рекламних роликів у пресі та соціальних мережах, які грають на суперництві між Італією та Англією перед їхнім фінальним матчем, щоб відзначити своє офіційне спонсорство збірної Англії та позицію Англії у європейському футбольному турнірі. Футбольні матчі мобілізують громадськість, що неухильно привертає увагу великих брендів, які створюють рекламні компанії в інтеграції з футбольними командами, що в свою чергу сприяє популяризації гри та доходів як для команд в цілому так і для гравців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білогур ВЄ. Становлення та розвиток парадигми філософії спорту в умовах глобалізації. Гуманітарний вісник ЗДІА. 2015; 60:78-89.
2. Борисова ОВ, Сушко РО. Розвиток спортивних ігор в умовах глобалізації спорту: методичні рекомендації. Київ: Вид. «Науковий світ». 2016; 35 с.
3. Губайдуллина ФС. Глобальные тенденции в мировом футболе: взгляд экономиста. Экономические отношения. 2018;8(3):499-515.
4. Дорошенко ЕЮ, Соболев ЕО, Дорошенко ІЕ. Комплектація футбольних команд української Прем'єр-ліги в контексті глобалізації спорту вищих досягнень. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2018;6:129-135.
5. Едерсон — найкращий воротар 2023 року за версією IFFHS. URL: <https://football.ua/england/521199-ederson-najjkrashhijj-vorotar-2023-roku-za-versijeju-iffhs.html>
6. Євро 2020: 10 тисяч українців підтримали національну збірну на Олімпійському. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/press-release/749937.html>
7. Заседа І. Універсіада під крилами журавлика. Спорт. 1995. № 10. С. 4-7.
8. Збірна України переглянула ролик з побажаннями фанатів перед Фінляндією – відео, яке не допомогло виграти. URL: https://football24.ua/zbirna_ukrayini_pereglyanula_rolik_z_pobazhannyami_fanati_v_pered_finlyandiyeyu_video_yake_ne_dopomoglo_vigrati_n655529/
9. Ільчина С.Р. Становлення та розвиток футболу на теренах Львівщини. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/28662/1/30_Sirenko.pdf
10. Калина МС. Глобалізаційні впливи на спорт в Україні як соціокультурний феномен. Практична філософія. 2015;1(55): 203-210.

11.Коронавірус в Україні і світі. Живий блог.URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/30466101.html>

12.Ліга чемпіонів-2023/24: хто вийшов до групового раунду.URL:<https://tsn.ua/prosport/liga-chempioniv-2023-24-hto-vzhe-viyshov-do-grupovogo-raundu-2341429.html>

13.Майже половина українців не дивляться Євро-2020 – соціологія. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/07/5/7299473/>

14.На полі нас буде 40 мільйонів". Зеленський запустив флешмоб на підтримку збірної на Євро-2020. URL: <https://suspilne.media/143143-na-poli-nas-bude-40-miljoniv-zelenskij-zapustiv-flesmob-na-pidtrimku-zbirnoi-na-evro-2020/>

15.Погида П. І. Розвиток фізкультури і спорту на Україні. К.: Знання, 2003. 14 с.

16.Понад 5 тисяч вболівальників зібралися на Спортивній площі в Києві, щоб підтримати збірну України в груповому етапі Євро-2020 проти збірної Австрії. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-sports/3268215-pidtrimali-zbirnu-matc-ukraina-avstria-pokazali-na-najbilsomu-ekrani-evropi.html>

17.Прохоров А. Універсіада збирає найсильніших . Аудиторія. 2001. 7-13 верес. С. 15.

18.Рейкін В. Фінансово-економічні аспекти індустрії професійного футболу – аналіз тенденцій і перспектив розвитку. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3135>

19.Сайт Української асоціації футболу. URL: <https://uaf.ua/national>

20.Спонсори. URL: <https://uaf.ua/about-ffu/sponsors>

21.Спортивна наука та здоров'я людини: Наукове електронне періодичне видання. К., 2021. № 1(5). 191 с..URL: <http://surl.li/pfvra>

22.Стрикаленко Є. А., Череповська Г. О., Шалар О. Г. Особливості побудови тренувального процесу юних футзалістів. URL: https://repository.moippo.mk.ua/upload/01-08-22_47878398.pdf

23.Сухонос В. Історія розвитку українського футболу як фактор підвищення національного духу молоді.URL: <http://surl.li/pfvnx>

24.2Українські клуби в єврокубках-2023/24: хто та де гратиме, дати жеребкування і стартових матчів.URL: <https://tsn.ua/prosport/ukrayinski-klubi-v-yevrokubkah-2023-24-hto-ta-de-gratime-dati-zherebkuvannya-i-startovih-matchiv-2349346.html>

25.ФІФА назвала 5 найкращих воротарів 2023 року – один із них грає в Саудівській Аравії. URL: https://football24.ua/liga_chempioniv_tag50824/

26.Хто є хто у збірній Шевченка на Євро-2020. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/sport-57695006>

27.Як змінилися тенденції сучасного українського футболу.URL: <https://firtka.if.ua/blog/view/iak-zminilisia-tendentsiyi-suchasnogo-ukrayinskogo-futbolu>

28.2023 Top 15 Best Football Academies In Spain (Fees & Requirements). URL: <https://scholarspoll.com/2023/01/24/best-football-academies-in-spain/>

29.Discover how to become a professional football player!URL: <https://spain-football.com/en>

30.Football as a symbol of hope: Ukraine at EURO 2020. URL: <http://euromaidanpress.com/2021/07/03/football-as-a-symbol-of-hope-ukraine-at-euro-2020/>

31.Football history.URL: <https://www.footballhistory.org/>

32.Football Tactics Used Over the Years.URL: <http://surl.li/pftwo>

33.Football Academies in Spain 2023.URL:<https://www.ertheo.com/en/annual-academy-spain.htm>

34.Football Soccer Academy In Spain.URL:<https://alicantefootballacademy>.

com/

35.GOAL50 men's category: Seventh heaven for Lionel Messi as World Cup winner edges out Erling Haaland and Jude Bellingham.URL: <http://surl.li/pfung>

36.How European football has emerged from the pandemic detailed in new European Club Landscape report.URL: <http://surl.li/pfsfs>

37.Pep Guardiola: I hate tiki-taka - it's rubbish and completely pointless.URL: <https://www.telegraph.co.uk/sport/football/players/lionel-messi/11162958/Pep-Guardiola-I-hate-tiki-taka-its-rubbish-and-completely-pointless.html>

38.The Ball is Round: A Global History of Soccer.URL: <http://surl.li/pfsnl>

ДОДАТКИ

Додаток А

Прогнози розвитку футболу

№1: технології відіграватимуть все більш важливу роль

Очевидно, що це одне з найбільш очевидних пророцтв, оскільки ми бачимо, як технології поширюються навколо нас. Нові покоління скрінінгів GenZ та GenAlpha є технологічними. У всьому, що вони роблять та відчувають, є технічний елемент. З моменту їх народження їх оточували iPhone, Samsung та подібні до них. Вони довіряють цим пристроям чи не більше, ніж своїм батькам. Без технологій вони почуваються оголеними. Дані покоління швидко стають важливішими когортами у загальній структурі населення. Отже, якщо вид спорту хоче зберегти свою популярність, то йому необхідно інтегрувати технології.

Очевидно, але водночас дуже повільними темпами футбол впроваджує технології у гру, наприклад, за допомогою відеопомічника судді та технології лінії воріт, або футбольні клуби впроваджують сенсорні технології, щоб мати змогу аналізувати рівень фізичної підготовки та продуктивності гравців. У майбутньому цього буде замало. Вболівальникам, гравцям, власникам клубів, засобам масової інформації тощо буде потрібно набагато більше.

Очікуйте, що футбольний м'яч зміниться. Майбутній футбольний м'яч буде оснащений чіпами, датчиками та камерами. Такий м'яч зможе відстежувати удари, торкання, передачі, пройденої відстань, ігровий час тощо. Це буде не тільки корисним тренерам, а й стане інструментом для суддів. З таким м'ячем гравці отримують негайний зворотний зв'язок та можуть покращити свою техніку.

№2: Глобалізація та зростання капіталомісткості призведуть до появи нових міжнародних транскордонних ліг

Це незаперечно. Світ швидко глобалізується. Уболівальники, клуби та засоби масової інформації більше не орієнтовані на місцевий рівень, а орієнтовані на міжнародний рівень. Усі тенденції повертаються у цьому напрямі. Сучасний (молодший) уболівальник не проти попрацювати чи пожити за кордоном. Завдяки сучасним технологіям він чи вона може виконувати свою роботу будь-де, і ця тенденція нікуди не подінеться. COVID 19 довів, що у багатьох випадках люди можуть виконувати свою роботу з будь-якої точки світу.

При цьому майбутній уболівальник уже не асоціює себе із місцевою командою. Ні, його більше цікавить те, що роблять Барселона або Манчестер Юнайтед. Фактично, саме ці команди він часто представляє, граючи у FIFA на своїй Sony Playstation. Зрештою, сучасні засоби масової інформації та технології дбають про те, щоб сучасний уболівальник міг спостерігати за своєю командою, де б він не знаходився. Висновок: місцезнаходження більше не має значення!

Крім уболівальників, клуби також стають все більш глобальними. Зарубіжні уболівальники та регіони, де все ще дуже низька участь, є відмінними можливостями для отримання додаткових доходів. Ці доходи необхідні для покриття постійно зростаючої капіталомісткості спорту. Міжнародний футбол стає дедалі комерційнішим і сьогодні є великим бізнесом. Оскільки спорт стає все більш глобальним, інвестиції в гравців та технології продовжуватимуть зростати, щоб залишатися попереду конкурентів.

Найменші клуби не зможуть йти в ногу з часом. Це означає, що, зрештою, більші клуби світу об'єднаються в транскордонні ліги, які зможуть задовольнити побажання уболівальників, спонсорів та засобів масової інформації. Найменші клуби об'єднаються в місцеві ліги і, швидше за все, виконуватимуть функцію годівниці. Уболівальники підтримають свою

міжнародну команду, пропонуючи їм першокласний досвід та свою місцеву команду.

№3: жіночий футбол продовжуватиме набувати все більшого значення у цій сфері

Нинішнє та майбутні покоління рішуче виступають за гендерну рівність та інклюзивність кожного. Жінки повинні мати рівні права. Геї повинні бути включені і не соромитися виходити. Расизм більше не терпиться. І вболівальники нового покоління, і гравці набагато охочіше висловлюються з цих питань, і, отже, клуби та федерації, ймовірно, все активніше діятимуть відповідним чином.

Жіночий футбол – одна із областей, де можна зробити величезні кроки. Ми бачили, як це відбувалося протягом останнього десятиліття. Участь значно зросла і, ймовірно, продовжуватиметься, оскільки кількість жінок-уболівальниць та гравців зростає у всьому світі. Для власників клубів та спонсорів це також може бути привабливим способом отримання додаткових доходів та залучення нових уболівальників, необхідних для покриття їх інвестицій.